

Cyber Grooming: from Etiology to Prevention

Morteza Arefi

Assistant Professor of Department of Law ,
Faculty of Humanities, Bu-Ali Sina
University Hamedan, Hamedan, Iran

Alireza Ghaderi*

MA. Student in Juvenile Criminal Law,
Faculty of Law and Political Science, Tehran
University. Tehran,Iran

Abstract

One of the most concerning emerging crimes in cyberspace is "cyber grooming," which refers to the process by which adults establish contact with children online with the intent of engaging in sexual activity or exploitation. Owing to their age, cognitive development, and psychological vulnerability, children and adolescents are more susceptible to online threats than other segments of the population. Consequently, effective protection of minors necessitates a targeted and comprehensive criminal policy framework.

This article first defines and conceptualizes the phenomenon of cyber grooming. It then explores its root causes at both macro and micro levels,

* Corresponding Author: m.arefi@basu.ac.ir

How to Cite: arefi, M. and Ghaderi, A. (2025). Cyber Grooming: from Etiology to Prevention. *Journal of Criminal Law Research*, 13(49), 37 -. doi: 10.22054/jclr.2025.82331.2704

drawing upon data and reports from the Iranian FATA Police. Finally, it examines preventive strategies designed to curb the incidence and impact of this crime, with particular attention to policy measures implemented in the United Kingdom as a practical example of successful intervention. The study is guided by two central research questions:

- (1) What criminological factors contribute to the commission of cyber grooming?
- (2) What preventive strategies can be designed and implemented to combat this growing threat?

These questions highlight the theoretical and practical significance of the issue, and underscore the importance of developing informed, evidence-based responses. The structure of the article follows three main sections: conceptualization, etiological analysis (macro and micro), and preventive policy development.

In the international context, Article 34 of the Convention on the Rights of the Child obliges member states to protect minors from all forms of sexual exploitation and abuse. In line with this obligation, various countries have introduced legal and policy measures to address the unique risks posed by cyberspace. In Iran, the Law on the Protection of Children and Adolescents (2020) reflects this commitment. Article 10, paragraph 9, criminalizes cyber sexual solicitation, defined as "establishing contact with a child or adolescent for the purpose of any sexual abuse or illicit sexual intercourse," and subjects the offense to sixth-degree penalties under the Islamic Penal Code.

This article emphasizes the interdependence of aetiology and prevention in understanding and addressing cyber grooming. At the macro level, societal factors, technological access, and policy gaps are considered. At the micro level, the individual characteristics of both victims and offenders are analyzed. Criminological theories such as routine activity theory and lifestyle-exposure theory help explain how minors become victims, while rational choice theory, personality disorders, and spatial displacement theory provide insight into offender behavior. The study also explores how children's curiosity about sexual topics and the dynamics of proximity and acceleration contribute to their vulnerability, thereby reinforcing the need for victim-focused prevention.

The practical application of criminological theory is central to this study. To that end, the research identifies both situational and social prevention strategies. Situational measures include age restrictions for internet use, issuance of child-specific SIM cards, parental monitoring tools and guidelines, content filtering, and legal restrictions on data collection by internet service providers. On the social prevention side, the article advocates for educational programs tailored for children and families, compulsory media literacy training in schools, parental awareness campaigns, classification of online content by age and gender, and broader initiatives to enhance digital literacy and responsible internet use among minors.

By integrating theoretical frameworks with practical policy recommendations, this article aims to contribute to a more effective and

protective legal and social environment for children and adolescents navigating cyberspace.

Keywords: cyber grooming, criminological factors, child protection, preventive strategies, digital vulnerability, adolescents

اغفال جنسی سایبری: از علت‌شناسی تا پیشگیری

مرتضی عارفی *

استادیار گروه حقوق دانشکده‌ی علوم انسانی دانشگاه بوعلی سینا همدان، همدان، ایران

علیرضا قادری

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری اطفال و نوجوانان دانشکده‌ی حقوق و علوم

سیاسی دانشگاه تهران، تهران، ایران

چکیده

«اغفال جنسی سایبری» از جمله جرایم نوظهور در فضای مجازی است که در آن افراد بزرگسال با انگیزه‌ی برقراری رابطه‌ی جنسی یا سوءاستفاده‌ی جنسی، کودکان را هدف قرار می‌دهند. کودکان و نوجوانان به واسطه‌ی سن کم و شرایط خاص روحی و روانی بیش از سایر افراد جامعه در معرض انحرافات و آسیب‌های فضای مجازی قرار دارند و بر این اساس حمایت از آنان نیز مستلزم اتخاذ یک سلسله تدابیر جامع و افتراقی است. هرچند این رفتار در بند ۹ ماده‌ی ۱۰ قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹ جرم‌انگاری شده، لیکن جنبه‌ی علت‌شناسی و پیشگیری از این جرم تاکنون موضوع پژوهش مستقلی قرار نگرفته است. بر این اساس، نوشتار حاضر در مقام شناخت این مفهوم و علت‌شناسی آن، دو دسته نظریات کلان‌نگر و جزءمحمورِ بروز این پدیده را مورد بحث قرار می‌دهد. نظریه‌ی فعالیت روزمره، سبک زندگی، انتخاب عقلانی، اختلال روانی بزهکاران و جابجایی مکانی در سطح کلان و دیدگاه‌های شتاب‌دهندگی، همجواری، فراگیری و کنجکاوای نسبت به ناشناخته‌های جنسیتی در سطح خرد در جهت تبیین چرایی وقوع این جرم راه‌گشا است. برای مقابله‌ی گُنشی با این پدیده نیز اتخاذ تدابیر پیشگیرانه‌ی وضعی و آموزش سواد رسانه‌ای و افزایش آگاهی‌بخشی عمومی در قالب تدابیر پیشگیرانه عمومی می‌تواند مؤثر باشد.

کلیدواژه‌ها: اغفال سایبری، کودکان، نوجوانان، علل جنایی، تدابیر پیشگیرانه.

مقدمه

با پیشرفت فناوری در اواخر سده بیستم، شبکه‌ی گسترده‌ای به نام «فضای سایبر» شکل گرفت که به دلیل ویژگی‌های منحصر به فرد، بخش عظیمی از روابط انسانی را به خود جذب کرد. در نتیجه، افراد دارای هویت، حقوق و تکالیف دوگانه شدند و زندگی دوم یافتند. گسترش این فضا در سال‌های اخیر، تحولات عمیقی در تمام جنبه‌های زندگی ایجاد کرده و فعالیت‌های اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و علمی را دگرگون ساخته است (خلیل‌پور، ۱۳۹۹: ۳۲۵). بر این اساس، فضای سایبر به بستری جذاب برای جرایم سنتی و نوظهور تبدیل شد. پژوهشگران، جرایم ارتكابی در این فضا را به دو دسته‌ی «مرتبط با سایبر» و «سایبری محض» تقسیم کرده‌اند. از مهم‌ترین ویژگی‌های جرایم سایبری نیز می‌توان به روانمندی، انعطاف‌پذیری، ناشناس بودن نسبی مرتکب و فرامرزی بودن اشاره کرد (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۵: ۱۳).

کودکان و نوجوانان به عنوان آسیب‌پذیرترین گروه اجتماعی، با گسترش فناوری‌های دیجیتال با تهدیدات چندبعدی جسمی-روانی مواجه‌اند. این امر ضرورت تدوین مکانیسم‌های حمایتی ویژه و پژوهش‌های تخصصی در حوزه‌ی بزه‌دیدگی‌های عصر دیجیتال را ایجاب می‌نماید. یکی از جرایم نوظهور در فضای مجازی «اغفال جنسی سایبری»^۱ نام دارد که در آن مجرمان ابتدا کودکان آسیب‌پذیر را در فضای مجازی شناسایی و با جمع‌آوری اطلاعات شخصی و علائق، اعتماد آنها را جلب می‌کنند. سپس با ایجاد رابطه‌ی عاطفی به ظاهر بی‌خطر به مرور بحث‌های جنسی را مطرح کرده و محتوای هرزه‌نگاری ارسال می‌کنند؛ در نهایت با درخواست ملاقات یا رابطه‌ی جنسی (حضور یا تصویری)، کودک را فریب داده و پس از ارتكاب جرم، با تهدید و باج‌خواهی به آزار جنسی مکرر ادامه می‌دهند. پژوهش‌های متعددی در حوزه‌ی جرایم سایبری و بزه‌دیدگی

۱. Cyber grooming.

۲. غنی‌زاده بافقی و حسین‌زاده سرشکی (۱۴۰۱)، مقاله‌ای با موضوع جستاری بر پدیده‌ی هرزه‌نگاری و اغفال سایبری کودکان در پرتو آموزهای فقه حقوق ایران نگاشته‌اند و ضرورت‌های جرم‌انگاری پدیده‌ی اغفال جنسی سایبری را از منظر آموزهای فقهی مورد بررسی قرار داده‌اند. موسوی، روحانی مقدم و آقایی بجستانی (۱۴۰۱)، مقاله‌ای با موضوع

کودکان در فضای سایبر نگاشته شده لیکن این مقاله که در حوزه‌های جرم‌شناسی علت‌شناختی و جرم‌شناسی پیشگیرانه به رشته‌ی تحریر درآمده است، دارای وجه تمایز خاصی است. نخست، به مفهوم‌شناسی پدیده‌ی اغفال جنسی سایبری می‌پردازد. سپس، در ادامه، علل بروز این پدیده را در دو سطح کلان و خُرد مورد بررسی قرار می‌دهد و در این مسیر، از برخی گزارش‌های منتشرشده توسط پلیس فتا بهره می‌گیرد. در نهایت، با هدف پیشگیری از رشد و وقوع این جرم، روش‌های پیشگیرانه را تبیین کرده و با ارائه‌ی نمونه‌ای از برنامه‌های پیشگیرانه در انگلستان، اعمال این راهکارها را نشان می‌دهد. لذا مقاله‌ی حاضر در پی پاسخ به دو پرسش کلیدی است:

۱. از منظر جرم‌شناختی، چه عواملی در تحقق این جرم یا انحراف مؤثر هستند؟

۲. چه تدابیر پیشگیرانه‌ای برای مقابله با آن قابل طراحی و اجرا است؟

طرح این پرسش‌ها، اهمیت و ضرورت پژوهش را آشکار می‌سازد. شناخت دقیق این پدیده می‌تواند به سیاست‌گذاران حوزه‌ی فضای مجازی در اتخاذ راهکارهای پیشگیرانه یاری رساند و از این منظر، مطالعه‌ی حاضر از اهمیت نظری و کاربردی برخوردار است. به این منظور، مطالب مقاله در سه بخش ذیل (مفهوم‌شناسی، علت‌شناسی کلان و خُرد و اتخاذ تدابیر پیشگیرانه) تهیه و تدوین شده است.

حمایت از اطفال بزه‌دیده‌ی فضای سایبری با تأکید بر نحوه‌ی جبران خسارت نگاشتند که حمایت کیفری و جبران خسارت کودکان بزه‌دیده در فضای سایبری را مورد بررسی قرار می‌دهد. احمدی‌نژاد و موسوی (۱۳۹۹)، مقاله‌ای با موضوع راهکارهای پیشگیرانه از بزه‌دیدی جنسی اطفال در فضای سایبری به قلم تحریر درآوردند که مرتبط با بخش آخر تحقیق حاضر یعنی پیشگیری از جرم اغفال جنسی سایبری می‌باشد. امانی کلاریجانی (۱۳۹۶)، در مقاله‌ای با موضوع فضای مجازی و واکاوی سیاست‌های پیشگیرانه در کنترل آسیب‌های اجتماعی نوپدید به بررسی جرایم و چالش‌های نوین فضای سایبری برای راهکارهای پیشگیرانه پرداخته است. ایقانی، زهروی و میری (۱۴۰۰)، در نوشتاری تحت عنوان پیشگیری وضعی و اجتماعی از بزه‌دیدی اطفال در فضای مجازی فرصت‌های پیشگیری و انواع پیشگیری از بزه‌دیدی کودکان در فضای سایبر را بررسی کرده‌اند.

۱. مفهوم‌شناسی اغفال جنسی سایبری

واژه‌ی گرومینگ در عبارت «سایبر گرومینگ»، واجد یک معنای لغوی و یک معنای اصطلاحی است. از حیث لغوی این واژه در فرهنگ لغت آکسفورد،^۱ به معنای «کارهایی که برای تمیز و مرتب نگه داشتن لباس و موها انجام می‌شود» آمده است.^۲ همچنین در فرهنگ لغت کمبریج،^۳ این واژه این گونه تعریف شده است: «کارهایی که برای تمیز و مرتب کردن ظاهر انجام می‌شود».^۴ اما در معنای اصطلاحی که از معنای لغوی دور نیست در فرهنگ لغت لانگمن^۵ بیان شده است: «فرآیندی که به موجب آن یک فرد بزرگسال، با یک طفل یا نوجوان زیر ۱۶ سال، دوستی برقرار می‌کند با این قصد که با وی رابطه‌ی جنسی داشته باشد».^۶ در فرهنگ لغت آکسفورد نیز مشابه این تعریف بیان شده است.^۷ در واقع، به نظر می‌رسد می‌توان این گونه میان معنای لغوی و اصطلاحی ارتباط برقرار کرد که شخص بزه‌کار با بزرگ کردن خود و در پوشش دوستی و آراستگی ظاهر، درصدد اغفال جنسی بزه‌دیده‌ی خود است، بزه‌دیده‌ای که طفل یا نوجوان است و عمدتاً قدرت شناخت واقعیت و حقیقت را ندارد. برخی از پژوهشگران، اغفال جنسی سایبری را این گونه تعریف کرده اند: فرآیندی که در ابتدا با زمینه‌چینی برای ایجاد رابطه‌ی دوستی با کودک، حس رضایت و اعتماد بزه‌دیده شکل می‌گیرد، سپس اطلاعات کودک جمع‌آوری می‌شود و در نهایت منتهی به آزار جنسی^۸ و اخاذی جنسی^۹ می‌شود (Gillespie, 2002: 411). برخی نویسندگان نیز دامنه‌ی اغفال جنسی سایبری را توسعه داده و صرفاً به برقراری

^۱Oxford Dictionary.

^۲ <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/grooming>.

^۳ Cambridge Dictionary.

^۴ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/grooming>.

^۵ Longman.

^۶ <https://www.ldoceonline.com/dictionary/grooming>.

^۷ <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/grooming>

^۸ Sexual harassment.

^۹ Sexual extortion.

ارتباط با کودک محدود نمی‌کنند بلکه ارسال هرزه‌نگاری، گفتگو با محتوای جنسی، آموزش جنسی و ارسال تصاویر جنسی برای کودک را نیز مشمول آن می‌دانند (O'Connell, 2003: 6). همچنین، برخی دیگر از پژوهشگران در تعریف این بزه و انحراف بیان می‌دارند: این اقدامات فقط با قصد منتهی شدن به آزار جنسی و کامجویی جنسی فرد مهاجم نیست، بلکه در موارد بسیاری این اقدامات می‌تواند برای جذب کودکان به تیم‌های انتشار پورنوگرافی کودک در «دارک وب‌ها»^۱ و قاچاق جنسی^۲ کودک و بهره‌کشی جنسی^۳ باشد (Ost & Mooney, 2013: 430; Williams & Hodson, 2013: 221).

برخی از پژوهشگران فرآیند بروز این انحراف و جرم را دو مرحله‌ای می‌دانند؛ مرحله‌ی اول مشتمل بر سلسله اقداماتی است که توسط فرد بزرگسال برای منتهی شدن به اهداف غیرقانونی انجام می‌شود و مرحله‌ی دوم را ملاقات‌های پر مخاطره می‌دانند (O'Connell, 2003: 6). فرآیند اغفال جنسی سایبری معمولاً در یک دوره‌ی نسبتاً طولانی رخ می‌دهد تا کودک احساس راحتی کند و به مجرم اعتماد کافی پیدا کند (Finkelhor, 1984: 38). متعاقب جلب اعتماد طفل و نوجوان و نزدیکان آن‌ها، بزه‌کار خواسته‌های خود را به انحای مختلف مطرح می‌کند؛ به طور مثال، وی دائماً با کودک یا نوجوان، مسائل جنسی را مطرح می‌کند یا ممکن است محتوای هرزه‌نگاری^۴ برای وی ارسال کند یا حتی از او بخواهد از اندام‌های جنسی خود تصویر ارسال کند و یا اینکه مجرم به دنبال برقراری

^۱ Dark web.

وب تاریک یا دارک وب بخشی مخفی از شبکه‌ی جهانی اینترنت است که برای دسترسی پیدا کردن به آن نرم‌افزارهای خاصی نیاز هست. در وب تاریک سایت‌هایی وجود دارند که کاملاً پنهان هستند. وب تاریک قابلیت ناشناس ماندن قابل توجهی دارد و بسیاری از فعالیت‌های مجرمانه سایبری در بستر آن قابل تحقق است. از دارک وب با تعبیری چون وب عمیق، شبکه‌ی غیر قابل رؤیت و شبکه‌ی زیرین یاد می‌شود. این بخش از اینترنت خارج از مرورگرهای عادی وب قرار دارند (قناد، اسلامیان کوپانی، ۱۳۹۹: ۲).

^۲ Sex trafficking.

^۳ Sexual exploitation.

^۴ Pornography.

رابطه‌ی فیزیکی باشد و به دنبال آن تلاش کند جلسه‌ی ملاقات حضوری با کودک بگذارد. این رفتار به صراحت در بند ۹ ماده‌ی ۱۰ قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹ جرم‌انگاری شده و برای آن یکی از مجازات‌های تعزیری درجه‌ی شش پیش‌بینی شده است.^۱

هرچند مطابق نظر برخی از پژوهشگران این انحراف یا بزه قطعاً از سوی یک فرد مبتلا به پدوفیلی اتفاق می‌افتد (Howitt, 1995: 176) اما تحقیقات جدید در سال‌های اخیر نشان می‌دهند فرضیه‌ی ثابتی در مورد وجود این نوع آسیب روانی در مجرم وجود ندارد (Elliot, 2017: 88). نکته‌ی مهم و قابل توجه در مورد این مسئله این است که شکارچیان جنسی عموماً کودکانی را مورد هدف قرار می‌دهند که از مشکلات متعدد روانی و اجتماعی مثل گسست خانوادگی، عدم توانایی ارتباط صحیح با جامعه و عدم اعتماد به نفس رنج می‌برند. بسیاری از مجرمین جنسی، کودکان آسیب‌پذیر و خانواده‌های آنان را انتخاب و شناسایی می‌کنند و سپس با تمرکز بر این وجه آسیب‌پذیری اقدام به آغاز دوستی و سوءاستفاده از کودک می‌کنند (Elliot, Browne and Kilcoyne, 1995: 583). مجرمین جنسی سایبری از استراتژی «اثر آینه»^۲ استفاده می‌کنند؛ یعنی با وانمود کردن اشتراک در مشکلات سنی و عاطفی (مثل محدودیت‌های خانوادگی یا علایق مشترک)، خود را هم‌درد کودک جلوه داده و اعتماد او را جلب می‌کنند. این تکنیک باعث ایجاد احساس نزدیکی و هم‌دلی در قربانی می‌شود (Kopecky, 2010: 10). این مجرمین با تکنیک‌هایی مانند هدیه دادن و ابراز دوستی و نزدیکی، کودکان را جذب می‌کنند. ارتباط را با ارسال موسیقی و تصاویر معمول شروع کرده، سپس با محتوای جنسی، حس کنجکاوی و تمایل آن‌ها را تحریک می‌کنند (قدرتی، ۱۳۹۸: ۲۳). نتیجه‌ی یک تحقیق در کانادا بیان می‌کند که مهم‌ترین و تلخ‌ترین تجربه‌ی کودکان و نوجوانان تن دادن به مزاحمت‌های سایبری برای بدن‌نمایی و عورت‌نمایی در مقابل دوربین توسط مزاحمان

۱. برای اطلاع بیشتر: ر.ک. عارفی، مرتضی (۱۴۰۲)، شرح جامع قانون حمایت از اطفال و نوجوانان، شرکت سهامی

انتشار، ۷۴.

۲ Mirror effect.

است. نتیجه‌ی تحقیقات بیانگر آن است که اغلب مزاحمت‌ها از سوی آشنایان، بستگان و معلمان کودک هستند که با وعده، وعید و یا زور و تهدید بزه‌دیدگان به ویژه دختران را مجبور به عریان شدن در مقابل دوربین می‌کنند. وجه مهم‌تر آن این است که با پخش و انتشار آن در اینترنت کودک را به یک «روسی اینترنتی»^۱ تبدیل می‌کنند (قدرتی، ۱۳۹۸: ۶۵). در این رابطه اشاره به پژوهشی که پژوهشگران دانشگاه «ادینبرگ»^۲ در اسکاتلند انجام داده‌اند قابل توجه است. یافته‌های این پژوهش گویای آن است که از هر ۸ کودک ۱ نفر یا ۱۲,۶ درصد از کودکان جهان در سال گذشته بزه‌دیده‌ی صحبت‌های بدون توافق، اشتراک‌گذاری تصاویر و ویدئوهای جنسی و همچنین قرار گرفتن در معرض آنها شده‌اند؛ چنین جمعیتی بالغ بر ۳۰۲ میلیون کاربر نوجوان می‌شود. افزون بر آن تخمین زده می‌شود در حدود ۱۲,۵ درصد از کودکان سراسر دنیا (۳۰۰ میلیون نفر) سال گذشته‌ی میلادی در معرض درخواست‌های آنلاین، از جمله مرادفات جنسی ناخواسته قرار گرفته‌اند که شامل طرح سؤالات جنسی و درخواست برای فعالیت‌های جنسی ناخواسته از سوی بزرگسالان یا دیگر کاربران جوان است.^۳

۲. علت‌شناسی اغفال جنسی سایبری

یکی از رسالت‌های اصلی دانش جرم‌شناسی، شناخت علل بروز جرم است. بر این اساس، جرم‌شناسی در یک تقسیم‌بندی، به دو حوزه‌ی «جرم‌شناسی نظری»^۴ و «جرم‌شناسی کاربردی»^۵ تقسیم می‌شود. جرم‌شناسی نظری به عنوان بانک داده‌ها و مطالعات نظری عبارت است از مقایسه و ترکیب اطلاعات، داده‌ها و یافته‌های مختلف که از مطالعات میدانی و عملی جرم‌شناسی به دست می‌آید (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۲: ۱۵). در مقابل،

^۱ Internet prostitute.

^۲ Edinburgh.

^۳ ۳۰۰-میلیون-کودک- بزه دیده -سوءاستفاده- <https://www.mehrnews.com/news/6120080/>

جنسی-آنلاین-شدند

^۴ Theoretical Criminology.

^۵ Applied Criminology.

جرم‌شناسی کاربردی به بررسی علمی تدابیر و اقدام‌های حاصل از مطالعات جرم‌شناختی با هدف کنترل و مقابله با بزهکاری می‌پردازد که یکی از اقسام آن، جرم‌شناسی پیشگیری است (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۲: ۱۶). در واقع، جرم‌شناسی نظری و کاربردی مکمل یکدیگر هستند. بر این اساس، بخش دوم مقاله به حوزه‌ی جرم‌شناسی نظری و بخش سوم (پیشگیری) به حوزه‌ی جرم‌شناسی کاربردی مربوط می‌شود.

۱-۲. علت‌شناسی نظری کلان‌نگر

مطالعات جرم‌شناختی همواره متمرکز بر علت‌شناسی اعم از بزهکاری و بزه‌دیدگی است. در این راستا جرم‌شناسان در راستای تبیین چرایی جرایم همواره از نظریات بهره برده‌اند، چراکه بدون احاطه و تسلط بر نظریات نمی‌توان درک عمیقی از پدیده‌های مجرمانه و متعاقباً علت وقوع آنها داشت. در واقع، در ذیل پارادایم و الگوی فکری نظریات می‌توان علل بسیاری از پدیده‌های مجرمانه را توضیح داد. بر همین مبنا در این قسمت از نوشتار حاضر با بهره‌گیری از نظریات سطح کلان جرم‌شناسی به بیان علل جرم اغفال جنسی سایبری پرداخته شده است؛ قابل ذکر است که دو نظریه‌ی اول نظریات بزه‌دیده‌محور بوده و سه نظریه‌ی بعدی نظریات بزهکارمحور هستند و در ادامه در قسمت دوم از بخش دوم، به علت‌شناسی سطح خرد پرداخته خواهد شد.

۱-۱-۲. نظریه‌ی فعالیت روزمره

نظریه‌ی فعالیت روزمره از سوی دو جامعه‌شناس به نام‌های «لارنس کوهن»^۱ و «مارکوس فلسون»^۲ مطرح شد. این نظریه ابتدا در بزه‌دیده‌شناسی و سپس در جرم‌شناسی مورد توجه قرار گرفت (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۲: ۱۴۶۰). این دو نظریه پرداز، گرانیگاه تئوری خود را بر روی دو مفهوم «مرتکب دارای انگیزه»^۳ و «مرتکب احتمالی»^۴ بنا نهادند و بیان کردند

^۱ Lawrence Cohen.

^۲ Marcus Felson.

^۳ Motivated Offender.

^۴ Likely Offender.

مرتکب دارای انگیزه، فردی است که تمایلات مجرمانه و منحرفانه دارد و زمانی که شرایط را مهیای ارتکاب جرم ببیند دست به ارتکاب جرم می‌زند. مرتکب احتمالی نیز شخصی است که وجود عوامل خارجی در محیط وی را تحریک به ارتکاب بزه می‌کند نه تمایلات و انگیزه‌های درونی (پاک نهاد، ۱۴۰۲: ۳۴۲). این نظریه قابلیت تعمیم در خصوص جرایم ارتكابی فضای سایبر را نیز دارد. در پژوهشی که توسط «بوسلر»^۱ و «هولت»^۲ در سال ۲۰۰۹ بر روی ۵۰۰ دانشجو برای تعیین قابلیت اعمال نظریه‌ی فعالیت روزمره برای جرایم سایبری به عمل آمد آنان دریافتند برخی انحرافات و جرایم سایبری همانند مزاحمت سایبری و هرزه‌نگاری سایبری برای مجرمان با انگیزه موقعیت بسیار خوبی است که به دنبال هدف‌های بالقوه‌ی خود بگردند (ابوذری، ۱۳۹۵: ۱۴۳). در این خصوص «هیندوجا»^۳ و «پاتچین»^۴ بیان می‌دارند مهارت بالا در زمینه‌ی اینترنت و رایانه و گذراندن وقت با فعالیت‌های برخط رابطه‌ی مستقیم با بزه‌دیدی سایبری دارد (جیشانکار، ۱۳۹۴: ۴۴۳). مطابق این نظریه برای ارتکاب جرم بایستی میان سه عامل، اقتران زمانی و مکانی وجود داشته باشد:

الف) وجود بزه‌کار برانگیخته و مستعد ارتکاب: اولین شرط ارتکاب جرم وجود بزه‌کار بالقوه‌ای است که تمامی شرایط برای تحریک او به ارتکاب بزه فراهم باشد (محمد نسل، ۱۳۸۶: ۲۹۶). بر این اساس، در جرم اغفال جنسی سایبری، بزه‌کار برانگیخته همان فرد بزرگسالی است که عوامل مختلف اجتماعی و روان‌شناختی به اندازه‌ی کافی وی را در شرایط ارتکاب بزه قرار داده است؛ یعنی فرد مهاجم هدف خود را شناسایی کرده، فاکتورهای آسیب‌پذیری را در هدف مورد نظر بازخوانی نموده و با زمینه‌چینی که از طریق محیط سایبری برای او مهیا است آماده‌ی ارتکاب جرم بر روی سیل خود است.

^۱ Bossler.

^۲ Holt.

^۳ Hinduja.

^۴ Patchin.

ب) وجود آماج مناسب: آماج جرم می‌تواند از دو جهت قابل بررسی باشد: بزه‌دیده‌ی مناسب و مکان مناسب برای ارتکاب جرم. در این خصوص ارزشمند بودن هدف، استیصال و ناتوانی آن، قابلیت رویت هدف و دسترسی به آن مهم است (زررخ، ۱۳۸۹: ۱۴۶). در این رابطه بیان شده است که ارتباط با غریبه‌ها در فضای سایبر و به اشتراک گذاشتن اطلاعات شخصی، کودکان و نوجوانان را سوژه‌ی مناسبی برای بزه‌کاران جنسی سایبری تبدیل می‌کند (Whittle, Hamilton-Giachritsis and Collings, 2013: 62).

در جرم اغفال جنسی سایبری، بزه‌دیدگان، که کودکان و نوجوانان هستند، برای هدف قرار گرفتن، مناسب‌تر از دیگر گروه‌ها هستند چرا که کودکان در بسیاری از موارد قدرت تجزیه و تحلیل مسائل را ندارند؛ یا نوجوانان به دلیل شرایط خاص روحی و روانی، کمتر احساس خطر می‌کنند. همچنین غالباً فعالیت‌های کودکان تحت نظارت والدین نیست لذا کودکان در این فضای پهناور و جرم‌خیز بسیار مستعد بزه‌دیدگی هستند. علاوه بر این، امروزه سرعت پیشرفت تکنولوژی، فضای سایبری را بیش از پیش به فضای پیچیده‌ای تبدیل کرده که ناشناسی مرتکب در این فضا، محیط امنی را برای تبه‌کاران ایجاد کرده است. پدیده‌های نوظهوری مانند ربات‌های تغییر هویت، همچنین تکنولوژی جدید که از آن به تور^۱ (TOR)^۲ تعبیر می‌شود همگی ناشناسی مرتکب را در فضای مجازی تسهیل می‌کنند.

پ) فقدان محافظ کارآمد: وجود محافظ، یکی از موانع اصلی ارتکاب بزه است. در نبود محافظ هر هدفی می‌تواند مورد حمله و آماج جرم واقع شود. برخی معتقدند مهم‌ترین رکن در بزه‌دیدگی‌های مجازی میزان نظارت و حفاظت است. عامل اصلی اغلب بزه‌دیدگی‌های افراد در شبکه‌های اجتماعی از دیدگاه فعالیت روزمره، نقص در تدابیر

۱ The Onion Router.

۲. تور، بدافزاری است که با تغییر متعدد آی‌پی‌ها (IP)، مانع شناسایی افراد در فضای مجازی می‌شود. در واقع زمانی که شما به اینترنت متصل می‌شوید از یک آی‌پی خاص اتصال شما قابل رهگیری است. تور باعث می‌شود نشانی شبکه یا همان آی‌پی کاربر از چند لایه عبور داده شود و منجر به ناشناسی کاربر در فضای سایبری شود. به همین دلیل تور قابل توجه بسیار مجرمین سایبری است.

حفاظتی و امنیتی در شبکه‌های اجتماعی است (کرامتی معز، ۱۳۹۹: ۸۵). در بزه اغفال جنسی سایبری، محافظ کارآمد برای جلوگیری از بزه‌دیدی کودکان نقش کلیدی دارد. به عنوان مثال می‌توان به فیلترینگ، سیم‌کارت‌های مخصوص کودکان، ایمن‌سازی محیط اینترنت برای کودکان و همچنین ایجاد پایگاه نظارتی برای والدینی که کودکان زیر سن قانونی دارند اشاره کرد.

۲-۱-۲. نظریه‌ی سبک زندگی

«گات فردسن»^۱، «مایکل هیندلانگ»^۲ و «گاروفالو»^۳ اول بار در سال ۱۹۷۸ در کتابی تحت عنوان «بزه‌دیدگان جرم شخصی: بنیانی تجربی برای بزه‌دیدی شخصی»^۴ این نظریه را مطرح کردند (فرهادی آلاشتی، ۱۳۹۵: ۳۸). مفهوم سبک زندگی از جمله مفاهیم جدیدی است که متخصصین حوزه‌ی جامعه‌شناسی (انسان‌شناسی) و مطالعات فرهنگی برای بیان واقعیت فرهنگی در جامعه به کار می‌برند (مهدوی فر، ۱۴۰۰: ۵۵۹). در جرم‌شناسی نظریه‌ی سبک زندگی منتسب به «لارنس کوهن»^۵، «مارکوس فلسون»^۶ و «گات فردسن»^۷ است. این محققان به دنبال یافتن جواب برای این چالش ذهنی بودند که چرا برخی گروه‌های خاص از مردم بیشتر از سایرین آماج بزه‌دیدی قرار می‌گیرند. پاسخ آنها این بود که شیوه‌ی زندگی این افراد با میزان قرارگیری آنان در معرض بزه‌دیدی ارتباط مستقیم دارد. این شیوه‌ی زندگی به وسیله‌ی فعالیت‌های روزمره در زمینه‌های مختلف اجتماعی شکل

^۱ Micheal Gottfredson.

^۲ Micheal Hindelang.

^۳ James Garofalo.

^۴ Victim of personal crime- An empirical foundation for a theory of personal victimization.

^۵ Lawrence Cohen.

^۶ Marcus k. Felson.

^۷ Micheal Gottfredson.

می‌گیرد (فرانک پی و دیگران، ۱۳۸۹: ۱۲۱). مطابق این نظریه هرچه فرد شیوه‌ی زندگی بازتری داشته باشد یعنی فعالیت‌های شغلی و تفریحی و اوقات فراغت او بیشتر باشد، احتمال بزه‌دیدی وی بیشتر است و هر قدر یک فرد با محیط‌های مجرمانه و محیط‌هایی که دچار فقدان محافظ کارآمد هستند در آمد و شد باشد احتمال بزه‌دیدی خود را افزایش می‌دهد (فرانک پی و دیگران، ۱۳۸۹: ۱۲۲). در تبیین نظریه‌ی سبک زندگی و انطباق آن با جرایم نوین سایبری و جرایم مراوداتی که نوع خاص آن یعنی اغفال جنسی سایبری قابل طرح است باید بیان کرد برخی بزه‌دیدگان، خود زمینه‌ی ارتکاب بزه‌دیدی خود را فراهم می‌کنند و در واقع با عمل خود ارتکاب جرم را تسهیل می‌کنند. از مهم‌ترین این ویژگی‌ها می‌توان به نزدیک بودن، جاذب بودن، قابلیت وصول و دسترسی آزاد اشاره کرد (مهدوی‌فر، ۱۴۰۰: ۵۷۷):

الف) نزدیک بودن: اصولاً کودکانی که در محیط‌های ناشناخته سایبری وقت زیادی می‌گذرانند به جهت همجواری با مهاجمان، بیشتر در معرض بزه‌دیدی قرار دارند. همچنین زمانی که طرح مسائل جنسی از سوی غریبه‌ها و بزرگسالان صورت می‌گیرد همراهی کودکان با آنان زمینه‌ساز آسیب‌پذیری و بزه‌دیدی آنان خواهد بود. این ویژگی در علت‌شناسی جرایم جنسی بسیار حائز اهمیت است (ذکایی، ۱۳۸۷: ۶۷). یکی از مبانی اصلی نظریه‌ی سبک زندگی مربوط به بررسی تعاملات بزه‌کاران و بزه‌دیدگان می‌باشد. مطابق با رهیافت این نظریه هر میزان بزه‌دیدگان به بزه‌کاران نزدیک‌تر باشند و تعاملات روزمره بین آنان بیشتر باشد امکان بزه‌دیدی آنان بیشتر خواهد بود (سلیمی، ۱۳۹۷: ۵۹) چندی پیش رئیس پلیس فتای یکی از استان‌ها در مصاحبه‌ای با خبرگزاری مهر اعلام کرد شیادی که با استفاده از فضای مجازی اقدام به اغفال یک دختر خردسال کرده بود و قصد سوء استفاده از وی را داشت بازداشت شد، این شخص با استفاده از عکس‌های خصوصی که از وی به دست آورده بود قصد سوء استفاده و درخواست ملاقات خصوصی به صورت حضوری با کودک را داشت.^۱

۱ شپاد-سایبری-اغفال-کننده-دختران-در-دام-/<https://www.mehrnews.com/news/5809934/>

ب) جذابیت بزه‌دیده: در جرایم جنسی، ظاهر بزه‌دیده و نوع پوشش می‌تواند برای بزه‌کاران جنسی جذاب باشد. زمانی که کودکان در شبکه‌های اجتماعی فعالیت می‌کنند و از خود عکس و اطلاعات منتشر می‌کنند راحت‌تر توسط مهاجمین و تبهکاران شناسایی شده و به تبع آن مورد بزه‌دیدگی واقع می‌شوند. در جرم اغفال جنسی سایبری نیز بزه‌کاران به دنبال کودکانی می‌گردند که اولاً دسترسی به آنها راحت باشد، دیگر آنکه جذابیت‌های جسمی و جنسی مورد نظر آنان را دارا باشد و کودکانی که این‌گونه جاذبه‌ها را در قالب عکس یا فیلم به اشتراک می‌گذارند زودتر قابل شناسایی هستند به همین دلیل در کشورهای توسعه‌یافته اشتراک‌گذاری تصاویر کودکان، سازکار مشخص‌تری دارد.

پ) قابلیت وصول و دسترسی: همان‌گونه که بیان شد کودکانی که فعال در شبکه‌های اجتماعی هستند اگر سازکارهای ایمنی را رعایت نکنند خیلی سریع توسط بزه‌کاران شناسایی می‌شوند. سهل الوصول بودن هدف، نقش بسزایی در تحریک مجرم در گرایش به بزه‌کاری دارد. دو عامل شیوه‌ی زندگی باز و رفت و آمد به محیط‌های پرخطر ذیل این عنوان تعریف می‌شوند. هر قدر کودکان در فضای سایبری رفت و آمد داشته باشند و هر قدر شیوه‌ی زندگی باز و برون‌گرایانه‌تری در فعالیت‌های روزمره‌ی خود در فضای مجازی را پیگیری کنند احتمال بزه‌دیدگی خود را افزایش می‌دهند.

۳-۱-۲. نظریه‌ی انتخاب عقلانی

«لارنس کوهن» و «مارکوس فیلسون» نخستین بار در سال ۱۹۷۹ این نظریه را به طور مستقل در علوم جنایی مطرح کردند و به چگونگی تصمیم بزه‌کاران برای ارتکاب بزه پرداختند (فرهادی آلاشتی، ۱۳۹۵: ۳۲). مبنای این نظریه آن است که انسان فردی است محاسبه‌گر که منافع و مضرات ارتکاب رفتار را می‌سنجد و پس از آن دست به عمل می‌زند. در نظریه‌ی انتخاب عقلانی از مجرم به عنوان فردی محاسبه‌گر و معقول یاد می‌شود که کسب رضایت خود را به اوج می‌رساند؛ کسی که مزایا و معایب عمل خود را می‌سنجد، هزینه‌های ناشی از ارتکاب را بررسی می‌کند و سپس دست به اقدام می‌زند (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۱: ۱۲۸۴). این نظریه به تشریح انگیزه‌ی مجرم برای ارتکاب جرم به عنوان

تلاشی برای مرتفع شدن نیازهای عادی می‌نگرد. ریشه‌های این نظریه به فایده‌گرایانی مانند «بکاریا»، «بنتام» و «استوارت میل» برمی‌گردد (ابوذری، ۱۳۹۵: ۱۳۵). بنتام معتقد بود که تمامی اعمال را از بستر تأثیری که به افزایش یا کاهش سود و لذت افرادی که تحت تأثیر آن عمل هستند باید ارزیابی کرد (کاوندی و دیگران، ۱۳۹۳: ۱۹۷). خروجی جمع بین نظریه‌ی انتخاب عقلانی و فضای مجازی با مؤلفه‌های منحصر به فرد خود این است که برخی بزهکاران در شبکه‌های اجتماعی پرسه می‌زنند و به دنبال بزه‌دیدگان کم سن و سال می‌گردند و پس از ارزیابی شرایط و فایده‌ها و خطرات بالقوه به شکلی آزادانه دست به ارتکاب جرم می‌زنند (کرامتی معز، ۱۳۹۹: ۹۱). از آنجایی که محیط سایبری برای مجرمین سودجو محیط امن و وسوسه‌کننده‌ای است غالب فرصت‌های ارتکاب جرم را در آن می‌یابند و برای ارتکاب انواع جرایم از جمله اغفال سایبری به این فضا روی می‌آورند.

۱-۲-۴. اختلالات روانی و جنسی بزهکاران

یکی از نظریات مطرح در حوزه‌ی روانشناسی جنایی، نظریه‌ی «شخصیت جنایی» است. یکی از بارزترین نظریه‌پردازان در این حوزه، «ژان پیناتل» می‌باشد. وی معتقد بود صفات روان‌شناسی و شخصی بزهکاران موجب میل آنان به ارتکاب جرم می‌شود (میرخلیلی، ۱۴۰۰: ۸۴). به طور کلی، رفتارهای انسان دارای محرک‌های روانی هستند که در ناخودآگاه فرد، تحرک ایجاد می‌کنند و از آن به عنوان انگیزه‌ی ارتکاب جرم یاد می‌شود (ابوذری، ۱۳۹۵: ۶۴). برخی پژوهشگران انگیزه‌ی مجرمان سایبری را به پنج دسته تقسیم کرده اند: ۱- پاسخ به گرایش‌های روانی. ۲- کنجکاوی و لذت طلبی. ۳- کسب منافع مالی. ۴- انتقام‌جویی و ۵- انگیزه‌ی جنسی (کوره‌پز و دیگران، ۱۳۹۳: ۱۳۲). «یانگ»^۱ در پژوهش خود در یک مطالعه‌ی موردی بر روی بزهکاران جنسی دریافت حدود نیمی از جمعیت هدف وی درگیر جمع‌آوری تصاویر مستهجن کودکان از اینترنت بودند که در زمان دستگیری ۴۷ درصد این افراد از افسردگی و اضطراب رنج می‌بردند، ۳۹ درصد به الکل و مواد مخدر معتاد بوده و ۱۹ درصد درگیر اعتیاد جنسی و ۱۰ درصد نیز سابقه‌ی

^۱ Young.

سوءاستفاده‌ی جنسی داشتند. وی اشاره می‌کند غالباً در تمام موارد یاد شده افراد فعالیت‌های خود را ابتدا به عنوان کاربر تفننی آغاز می‌کنند و سپس درگیر فعالیت جنسی بر خط می‌شوند، سپس به صورت توافقی هر کدام وارد بحث‌های انحراف جنسی می‌شوند (جیشانکار، ۱۳۹۴: ۱۰۱). یکی از اختلالات روانی و جنسی شایع در حوزه‌ی جرایم جنسی و جرایمی که مرتبط با هرزه‌نگاری کودکان است اختلال جنسی «پدوفیلی»^۱ یا کودک‌دوستی است. اختلال پدوفیلی عبارت است از میل شدید جنسی یا تحریک شهوانی نسبت به کودک زیر ۱۳ سال در طول یک دوره‌ی حداقل ۶ ماهه. پدوفیل‌ها حداقل ۱۶ سال سن دارند و دست کم ۵ سال از قربانیان بزرگ‌ترند (سادوک و دیگران، ۱۳۹۵: ۲۳۶). افرادی که مبتلا به انواع اختلالات روانی و جنسی می‌باشند دائماً در فضای مجازی و با تکیه بر ویژگی پنهان ماندن به دنبال طعمه‌ی خود می‌گردند. از طرفی با کودکانی مواجه هستیم که در آستانه‌ی سن بلوغ درگیر ناشناخته‌های جنسیتی خود هستند و به دنبال کسب اطلاعات راجع به مسائل جنسی می‌باشند. در این حین مجرمان جنسی با ترفندهای منحصر به فرد در معرفی شخصیت خود، سعی در زمینه‌چینی برای ارتباط با کودک و ارائه‌ی اطلاعات در مورد مسائل جنسی و اغنای حس کنجکاوی کودکان می‌کنند که هدف نهایی آنها از این ارتباطات و تبادلات در فضای مجازی غالباً رابطه‌ی جنسی با کودکان می‌باشد. همچنین در پژوهشی دیگر «زیگفراید»^۲ و دیگران در تحقیقی رابطه‌ی مؤلفه‌های روانشناختی و بزهکاری را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که افراد مبتلا به مشکلات عصبی احتمالاً بیشتر به سوءاستفاده از تصاویر مستهجن کودکان روی می‌آورند؛ همچنین افراد درونگرا و افرادی که علاقه به تجربه کردن دارند به احتمال بیشتری درگیر مسائل انحراف جنسی کودکان می‌شوند (جیشانکار، ۱۳۹۴: ۱۱۹).

۲-۱-۵. نظریه‌ی جابجایی مکانی

^۱ Pedophilia.

^۲ Siegfried.

نظریه‌ی جابجایی مکانی یا انتقال فضا در سال ۲۰۰۷ توسط «جیشنکار»^۱ برای تفسیر ماهیت رفتار اشخاصی که رفتارهای ناهنجار خود را در فضای سایبری بروز می‌دهند ارائه شد. به باور وی افراد زمانی که وارد دنیایی با خصوصیات منحصر به فرد فضای سایبری می‌شوند به گونه‌ای متفاوت از دنیای واقعی عمل می‌کنند که ماحصل تفاوت رفتاری منجر به بزهکاری یا بزه‌دیدگی افراد می‌شود (سلیمی، ۱۳۹۷: ۵۱). مبنای این نظریه شامل چند فرض می‌شود:

- ۱) انعطاف‌پذیری هویت: گمنامی و شناور بودن هویت و همچنین فقدان عوامل بازدارنده در فضای مجازی بستر مناسبی را برای ارتکاب جرم ایجاد می‌کند.
- ۲) سرکوب‌یافتگی در فضای واقعی: افرادی که ماهیت بزهکارانه‌ی آنان در محیط واقعی سرکوب شده یا به دلیل شرایط و موقعیت اجتماعی خویش موفق به ارتکاب جرم نشده‌اند تمایل مضاعفی برای ارتکاب جرم در محیط سایبری دارند.
- ۳) ماهیت مکانی و زمانی خاص: ماهیت پویای مکانی و زمانی فضای سایبری و همچنین رفتار و حرکات متناوب بزهکاران در این فضا احتمال دستگیری آنان را بسیار پایین می‌آورد.
- ۴) نفوذ رفتارهای مجرمانه در دو فضا: تمایلات بزهکارانه در محیط سایبری به احتمال زیاد به دنیای واقعی کشیده می‌شود ولی احتمال کمی برای عکس این قضیه وجود دارد.
- ۵) تأثیر دو طرفه‌ی دو فضا: هم احتمال دارد افراد غریبه در فضای سایبری برای ارتکاب جرم در فضای واقعی با یکدیگر متحد شوند و هم احتمال دارد افراد غریبه در دنیای واقعی برای ارتکاب جرم در دنیای سایبری با یکدیگر متحد شوند.
- ۶) اثرگذاری محدودیت‌های اجتماعی: افرادی که در جوامع بسته زندگی می‌کنند به احتمال زیاد بیشتر از افرادی که در جوامع باز زندگی می‌کنند مرتکب جرم سایبری می‌شوند.

^۱ Jaishankar.

۷) تعارض هنجاری دو فضا: تضاد هنجاری و ارزشی بین فضای واقعی و فضای سایبری می‌تواند بر وقوع جرایم سایبری اثرگذار باشد (ذاکری هامانه، ۱۳۹۸: ۱۰۷).

در تحلیل این نظریه می‌توان بیان داشت که چهار عامل نقش کلیدی در ارتکاب جرم سایبری مورد اشاره دارند، اولین عامل مربوط به بزهکار و انگیزه‌های نهفته در وی می‌باشد که به دلایلی قابل بروز در فضای واقعی نیستند و در فضای سایبری به راحتی تحقق می‌پذیرند. دومین عامل مربوط به بستر مناسب و مستعد ارتکاب بزه‌های سایبری است که شامل تضاد ارزشی و هنجاری آن با فضای واقعی، گمنامی نسبی و هویت سیال و فقدان بازدارنده‌های کارا و مؤثر می‌باشد. عامل سوم بیانگر امتداد رفتارهای بزهکارانه افراد از فضای سایبری به فضای واقعی می‌باشد. عامل چهارم اشاره به تشکیل گروه‌های خرده فرهنگ‌های بزهکارانه دارد که از طریق یادگیری، بزهکاران همدیگر را به ارتکاب جرم سوق می‌دهند. در واقع، مبتنی بر موارد پیش گفته می‌توان علت ارتکاب جرم اغفال سایبری را از دیدگاه این نظریه این گونه بیان کرد: بزهکارانی که تمایلات خارج از چارچوب و گرایش‌ات منفی خویش به ارتکاب جرم علیه کودکان را در محیط واقعی سرکوب شده می‌بینند و موفق به انجام اعمال بزهکارانه مد نظر خویش نمی‌شوند (عامل اول) با توجه به قابلیت گمنامی، تکنولوژی‌های نوین و سیالیت هویت روی به ارتکاب جرم در فضای سایبری می‌آورند (عامل دوم) و فعالیت‌های خود را از فضای سایبر شروع می‌کنند به امید اینکه امتداد این مجموعه فعالیت‌ها منتج به نتیجه‌ی مد نظر خود در دنیای واقعی شود (عامل سوم). در واقع، بین عامل سوم و ماهیت جرم اغفال سایبری اقتران و هماهنگی وجود دارد، بدین بیان که افراد در ابتدا در فضای سایبری پیش‌زمینه‌های ارتکاب بزه را فراهم می‌آورند و در نهایت آثار و نتایج این اعمال در فضای واقعی نمود پیدا می‌کند و منتج به ارتکاب جرم در محیط واقعی می‌شود. در آخر نیز ممکن است برای ارتکاب جرم، بزهکاران گروه‌های مجرمانه تشکیل دهند و از این طریق فعالیت‌های خویش را سازماندهی کنند (عامل چهارم).

۲-۲. علت‌شناسی نظری خُردمحور

۲-۲-۱. شتاب‌دهندگی

«نظریه‌ی شتاب‌دهندگی بزه‌دیده» برای نخستین بار توسط یکی از پیشگامان علم بزه‌دیده‌شناسی به نام «هنتینگ»^۱ به عنوان شاخه‌ای از جرم‌شناسی واکنش اجتماعی مطرح شد. این نظریه یکی از نظریه‌های مهم علوم جنایی در تبیین اثرگذاری بزه‌دیده در فرایند ارتکاب جرم و بر پایه‌ی سرزنش‌گری بزه‌دیده است که به مدل «سناریوی بزه‌دیدگی»^۲ نیز موسوم می‌باشد. این نظریه اثرگذاری بزه‌دیده در رخداد عمل مجرمانه را به دو دسته‌ی فعال و منفعل تقسیم می‌کند. شتاب‌دهندگی فعال بدین معنا است که بزه‌دیده به صورت آگاهانه و با انگیزه‌ی بزه‌دیده شدن به فرآیند عمل مجرمانه کمک می‌کند، اما در مقابل شتاب‌دهندگی منفعل گویای آن است که فرد بزه‌دیده آگاهی و قصد تعامل با بزه‌کار را ندارد بلکه به صورت ناآگاهانه و با تحریک بزه‌کار بالقوه و با توجه به ویژگی‌های شخصیتی خود را در موقعیت‌های مستعد بزه‌دیدگی قرار می‌دهد. وجود جذابیت در فرد یا همراه وی پایه‌ی اصلی شتاب‌دهندگی منفعل می‌باشد؛ عواملی مانند جذابیت ظاهری، ناتوانی جسمی و ذهنی، کم‌هوشی از جمله عوامل شتاب‌دهندگی منفعل می‌باشند.

در مورد شتاب‌دهندگی بزه‌دیده و علت‌شناسی جرایم جنسی پژوهشگران چهار مؤلفه‌ی اصلی شامل تحریک، تسهیل‌گری، تشویق و رضایت را بیان می‌کنند (فرضی‌پور و دیگران، ۱۴۰۰: ۹۹). در پیوند مؤلفه‌های مؤثر در این نظریه و علت‌یابی جرم اغفال سائیری می‌توان بیان داشت: کودکان و نوجوانانی که جذابیت‌های ظاهری خویش یا سایر مؤلفه‌های تحریک‌کننده را در فضای مجازی در معرض دید سایرین قرار می‌دهند (تحریک)، به درخواست ارتباط از سوی بزرگسالان رضایت می‌دهند (تسهیل‌گری)، با آنان در فضای مجازی ارتباط برقرار می‌کنند (تشویق) و در نهایت این مراودات منجر به ارتباط نامشروع کودک و نوجوان با بزرگسال به صورت فیزیکی یا مجازی می‌شود (رضایت دادن).

^۱ Hans von Hunting.

^۲ Victimization scenario.

۲-۲-۲. همجواری

سبک و شیوه‌ی زندگی و نحوه‌ی تعاملات و کنش‌ها بیانگر این حقیقت است که برخی افراد با برگزیدن شرایط زندگی پرخطر مشتاقانه خود را در شرایط آسیب قرار می‌دهند. طرفداران نظریه‌ی همجواری معتقدند کسانی که در اماکن جرم‌خیز تردد داشته یا با بزهکاران بالقوه در تعامل روزمره قرار دارند بیش از سایرین در معرض بزه‌دیدگی قرار می‌گیرند (معظمی، ۱۳۹۵: ۱۲۳). این تئوری، بیشتر توجه خود را معطوف به اماکن جرم‌خیز و مجاورت افراد با همدیگر می‌کند و نشان می‌دهد که چرا انسان‌ها گاهی اوقات با وجود شرایط زندگی متداول و عادی بزه‌دیده می‌شوند. کودکان و نوجوانان آسیب‌پذیری که در مجاورت بزهکاران بالقوه و به دور از نظارت والدین خویش، در مجاورت بزهکاران بالقوه و در تعامل با آنان وقت می‌گذرانند قاعدتاً در معرض خطر بیشتری قرار می‌گیرند که در نهایت منجر به بزه‌دیدگی آنان می‌شود. در این راستا برخی بیان داشته‌اند «از هر هفت کودک، یک نفر بزه‌دیده از ارتباط و مراوده با بزرگسالان در فضای مجازی می‌باشد» (Mitchell and Ybarra, 2007: 316). در این خصوص اشاره به گزارش پلیس فتای تهران بزرگ قابل توجه است که پسر جوانی با آزار و اذیت جنسی و فیلمبرداری از دختر ۱۴ ساله اقدام به اخاذی و سوءاستفاده از طعمه‌اش می‌کرد. پدر دختر در اظهارات بیان داشت که دخترم با پسر جوانی در شبکه‌ی اجتماعی تلگرام آشنا می‌شود و پس از طی مراحل اعتمادسازی پسر از وی درخواست ملاقات حضوری می‌کند. مأموران در طی تحقیقات متوجه می‌شوند پس از ملاقات حضوری به بهانه‌های مختلف دختر را به خانه کشیده و با استفاده از عکس و فیلم‌هایی که قبلاً تهیه کرده اقدام به آزار و اذیت دختر می‌کند.^۱

۲-۲-۳. فراگیری

انسان امروزی به طور بالقوه تحت تأثیر فضای سایبری و مستعد آسیب‌پذیری از خطرات موجود در آن است. به بیان دیگر امروزه فضای سایبری بین همه‌ی افراد جامعه فراگیر شده

^۱ اخاذی-پسر-جوان-از-دختر-۱۴ساله/651601/news/fa/www.asriran.com

و همه به نوعی متأثر از این فضا می‌باشند. تئوری فراگیری بیان می‌دارد: همه‌گیری بدون ضابطه و خارج از چارچوب یک امر بین اقشار مختلف جامعه، باعث بروز اپیدمی بزه‌دیدی در بین آنان می‌شود (Arnold, R & others, 2005: 350). در این میان برخی افراد بیش از دیگران تحت تأثیر قرار می‌گیرند. کودکان و نوجوانان قرن بیست و یکم به عنوان آسیب‌پذیرترین قشر تحت تأثیر فضای سایبری قرار دارند و بخش عظیمی از فعالیت‌های خود را با بهره‌گیری از تکنولوژی‌های موجود در این محیط انجام می‌دهند؛ همچنین گفته شده پس از پاندمی کرونا استفاده‌ی کودکان و نوجوانان از فضای سایبر بسیار بیش از گذشته وسعت گرفته است. مطابق گزارش یونسف در سال ۲۰۲۰ میلادی بزه‌دیدی آنلاین کودکان پس از پاندمی کرونا افزایش پیدا کرده است (UNICEF, 2020). در این راستا برخی از محققین بیان می‌دارند: «فرایند ارتباط و تعامل اجتماعی با بزرگسالان، پس از پاندمی کرونا در بین کودکان شدت چشم‌گیری داشته است» (Adibelli and Sumen, 2020: 119; Ahn, 2022: 57).

۲-۲-۴. کنجکاوی نسبت به ناشناخته‌های جنسی

یکی از علل تسهیل‌کننده‌ی ارتکاب جرم اغفال کودکان و نوجوانان در فضای سایبری، کنجکاوی نسبت به ابهامات جنسی است که یکی از مباحث چالشی در حوزه‌ی مطالعات روان‌شناختی و علوم تربیتی کودک می‌باشد. اصلی‌ترین عامل در فهم و آموزش صحیح ناشناخته‌های جنسی به کودک، خانواده می‌باشد. خانواده به عنوان عامل اصلی اجتماعی شدن کودک نقش مهمی در آموزش جنسی و تربیت جنسی کودک دارد. عدم آگاهی بخشی به موقع خانواده و نبود سازکارهای آموزش جنسی در نظام آموزشی مدارس از عوامل اصلی گمراهی کودکان و نوجوانان در دنیای سؤالات متعدد جنسی می‌باشد. آدمی بالطبع موجودی جستجوگر و کنجکاو می‌باشد. کودکان و نوجوانان کنجکاو در مسئله‌ی جنسی زمانی که در فضای مجازی قرار می‌گیرند ممکن است برای ارضای حس کنجکاوی و یافتن پاسخ برای سؤالات خود از کنترل والدین خارج شده و درصدد برقراری روابط خارج از چارچوب برآیند. مجرمان و شکارچیان جنسی با استفاده از این ویژگی کودکان را مورد هدف قرار می‌دهند (کرامتی معز، ۱۳۹۹: ۹۷). کودکان به علت کنجکاوی

در مورد زیست طبیعی و فیزیولوژی جنسی خود غالباً در پی پاسخ به پرسش‌های متعددی هستند که ذهن‌شان را درگیر می‌کند. در این حین «سایبر گرومرها»^۱ که غالباً در سنین بزرگسالی قرار دارند و اطلاعات کاملی از مسائل جنسی دارند از این حربه برای نزدیک‌تر شدن به کودکان استفاده می‌کنند و به آنان اطلاعات جنسی می‌دهند، برای آنان تصاویر هرزه‌نگاری یا پورنوگرافی ارسال می‌کنند و این‌گونه کودکان درگیر مراودات جنسی مضر شده و به تبع آن آماج بزه‌دیدگی قرار خواهند گرفت.

در این خصوص اشاره به گزارش کارشناسان پلیس فتا در یکی از استان‌ها قابل توجه است که این کارشناسان صفحه‌ای را در بستر شبکه‌های اجتماعی رصد کردند که مدیر این صفحه با بارگذاری تصاویر غیراخلاقی و مستهجن از نوجوانان، آنان را ترغیب به ورود به صفحه‌ی خود می‌کرد و پس از ورود کاربران از آنان سوءاستفاده می‌کرد. این فرد ابتدا از ترفندهای تحریک برای به دام انداختن کودکان و نوجوانان استفاده می‌کرد و سپس به اهداف شوم خود یعنی اغفال و سوءاستفاده‌ی (جنسی) دست می‌یافت.^۲

۳. تدابیر پیشگیرانه

پس از بررسی علل پدیده‌های مجرمانه، اولویت اصلی باید به راهبردهای پیشگیرانه اختصاص یابد. پیشگیری از جرم انواع مختلفی دارد، از جمله پیشگیری فعال/منفعل، کنشی/واکنشی و پیشگیری در سه سطح (اولیه، ثانویه، ثالث)، پیشگیری عام/خاص، کیفری/غیرکیفری، پیشگیری اجتماعی و وضعی. در این نوشتار، با توجه به موضوع و همپوشانی برخی از موارد پیش گفته، صرفاً پیشگیری اجتماعی و وضعی در مقابله با جرم اغفال جنسی سایبری تحلیل می‌شود.

۳-۱. پیشگیری اجتماعی

^۱ Cyber Groomers.

^۲ <https://www.isna.ir/news/92103016892/> اغفال-نوجوانان-با-تصاویر-غیراخلاقی-در-اینترنت

پیشگیری اجتماعی گونه‌ای از تدابیر پیشگیرانه است که با مداخله‌ی فعالانه‌ی دولت (نظام سیاسی، اقتصادی و فرهنگی) در محیط زندگی اجتماعی عمومی افراد و اهتمام به علل زیربنایی جرم و آسیب‌های اجتماعی، بستر زیست کرامت‌مندانه‌ی شهروندان را از رهگذر پاسداشت حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آنان فراهم می‌آورد (قماشی و عارفی، ۱۳۹۶: ۸۶). پیشگیری اجتماعی یکی از گونه‌های پیشگیری غیر کیفری می‌باشد. در این نوع از پیشگیری سعی بر تغییر و اصلاح فرد و جامعه برای جلوگیری از ارتکاب جرم است (نیازپور، ۱۳۸۲: ۱۳۸). رویکردهای پیشگیری اجتماعی بزهکاری را حاصل نقص در فرآیند جامعه‌پذیر شدن افراد که متأثر از آسیب‌های اجتماعی، فرهنگی، آموزشی، اقتصادی و احساسی و عاطفی می‌باشد می‌داند و بر همین اساس مداخلات این نوع پیشگیری ناظر به ظرفیت‌های فردی افراد در محیط پیرامون و شرایط زندگی و به طور کلی ساختاری که فرد را احاطه کرده می‌باشد (جندلی، ۱۴۰۱: ۷۳). از آنجا که بنیان پیشگیری اجتماعی از جرم مبتنی بر آموزش و پرورش است راهبردهایی که متولیان امر می‌توانند برای پیشگیری اجتماعی از فریب و اغفال جنسی سائیری اعمال کنند شامل ایجاد برنامه‌های آموزشی مناسب برای کودکان و خانواده‌ها، الزام به آموزش سواد رسانه و نحوه‌ی استفاده از شبکه‌های ارتباطی و فضای مجازی در مدارس و خانواده‌ها است. در این راستا مصوبه‌ی شورای عالی فضای مجازی در خصوص صیانت از کودکان و نوجوانان در فضای مجازی مصوب سال ۱۴۰۰، منطبق با آموزه‌های پیشگیری اجتماعی از جرم، در ماده‌ی (۳) آگاه‌سازی، هشیارسازی و توانمندسازی اولیاء و مربیان و ایفای نقش محوری خانواده در هدایت، حمایت و مراقبت و همچنین رده‌بندی کلیه‌ی محتوا و خدمات متناسب با سن و جنسیت و ارتقای سواد فضای مجازی و مهارت‌افزایی خردسالان، کودکان و نوجوانان برای استفاده‌ی کارآمد و هدفمند از فضای مجازی را از جمله سیاست‌های کلان در این حوزه معرفی می‌کند. همچنین، در این خصوص مصوبه‌ی فوق‌الذکر، توسعه‌ی نظام خدمات مشاوره و مددکاری به خانواده‌ها و راه‌اندازی خط تماس مشاوره برخط برای کمک به خانواده‌ها، خردسالان، کودکان و نوجوانان در معرض خطر فضای مجازی به صورت ارزان و در دسترس (بند ۴-۸) و راه‌اندازی خط تماس اضطراری ویژه‌ی جرایم

علیه خردسالان، کودکان و نوجوانان در فضای مجازی و دریافت گزارش‌ها به صورت سریع و آسان و در ارتباط با دیگر مراجع و ضابطان ذی‌صلاح برای مداخله، پیشگیری از وقوع جرم، تعقیب مجرمان و حمایت از افراد آسیب‌دیده توسط نیروی انتظامی (بند ۴-۹) را پیش‌بینی کرده است.

۲-۳. پیشگیری وضعی

پیشگیری وضعی را می‌توان مجموعه اقدامات کاهش‌دهنده‌ی فرصت ارتکاب جرم دانست. در این نوع از پیشگیری فرآیند حذف و یا کاهش فرصت از طریق مدیریت و دگرگون‌سازی محیط به اصولی‌ترین شیوه تحقق می‌یابد به گونه‌ای که ارتکاب جرم در نظر مجرمین دشوار، خطرناک و با درجه‌ی بالایی از ریسک همراه باشد (محسنی، ۱۴۰۰: ۵۹). در واقع، بر خلاف پیشگیری اجتماعی که به دنبال تأثیرگذاری بر انگیزه و نیات درونی افراد می‌باشد پیشگیری وضعی سعی دارد راه‌های دستیابی مرتکب به موضوع جرم یا بزه‌دیده را مسدود نماید یا اینکه هزینه و ریسک دستیابی به هدف را برای بزهکاران افزایش دهد. بر خلاف نظر برخی از نویسندگان که توسل به پیشگیری وضعی برای کاهش بزهکاری را نتیجه‌ی ناکارآمدی پیشگیری اجتماعی می‌دانند (گسن، ۱۳۷۶: ۶۵) بایستی گفت که پیشگیری وضعی از جرم^۱ که با مدیریت موقعیت، درصدد کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم بر می‌آید گونه‌ای است که به واسطه‌ی زودبازده بودن، مورد استقبال فزاینده‌ی نظام‌های حقوقی در اکثر کشورها قرار گرفته است، اما ماهیت پیشگیری اجتماعی و برنامه‌های مرتبط با آن به نحوی است که دیربازده و در بادی امر نیازمند سرمایه‌گذاری و اختصاص بودجه‌های کلان است (قماشی و عارفی، ۱۳۹۶: ۸۷). در

۱. از آنجا که پیشگیری وضعی از جرم ناتوان از حل ریشه‌ای جرم و حذف علل جرم است واجد ایرادات اساسی است که از جمله‌ی آنها جابجایی جرم، تحمیل هزینه و ایجاد مسئولیت برای بزه‌دیدگان است. برای تفصیل این بحث: ر.ک. بابایی، محمد علی؛ نجیبیان، علی (۱۳۹۰). «چالش‌های پیشگیری وضعی از جرم»، مجله‌ی حقوقی دادگستری، سال ۷۵، شماره‌ی ۷۵.

حوزه‌ی جرایم سایبری نیز این اقبال و گرایش بیش از پیش است به نحوی که تدابیر پیشگیرانه‌ی وضعی، وجه غالب را دارند.

پیشگیری وضعی خصوصیات منحصر به فرد خود را دارا می‌باشد. ۱- اقدامات پیشگیری وضعی معطوف به برخی جرایم خاص است، به طور مثال در جرایم غیر عمدی تدابیر پیشگیرانه وضعی کاربردی ندارد. ۲- هدف اقدامات وضعی شرایط پیرامون جرم است. این پیشگیری بزه‌دیده‌محور است و مجرم به صورت غیرمستقیم مطرح است. ۳- پیشگیری وضعی به دنبال پُر هزینه کردن ارتکاب برای مجرم است و عواید حاصل از ارتکاب جرم را برای مجرم ناچیز می‌کند. ۴- متولی امر پیشگیری اجتماعی مددکاران اجتماعی، مربیان، رسانه‌ها و آموزش و پرورش است، اما در پیشگیری وضعی بزه‌دیده‌ی احتمالی و بالقوه، پلیس و نهادهای قانونی متولی پیشگیری وضعی هستند (عوضیان دره، ۱۴۰۱: ۲۶). «کلارک»^{۲۵} تکنیک برای پیشگیری وضعی بیان کرده است (ابراهیمی، ۱۴۰۳: ۱۰۰) که تعدادی از آنها مناسب پیشگیری وضعی از جرایم سایبری به خصوص موضوع اغفال جنسی سایبری هستند که برخی از آنها به اختصار عبارتند از:

الف) ایجاد چالش برای ارتکاب: منظور از این مورد، انجام اقداماتی است که هزینه‌های مادی ارتکاب جرم را برای مجرم بالا ببرد (جلالی فراهانی، ۱۳۸۹: ۱۵). این بند از دو بُعد قابل توجه است نخست اینکه هزینه‌های پس از ارتکاب برای مجرم بالا باشد مثلاً جهت گیری سیاست جنایی در برخورد با مجرمین سایبری کودک‌آزار در سطح بسیار سختگیرانه اعمال شود. بُعد دیگر مربوط به قبل از ارتکاب است، به طور مثال پیش‌بینی و اعمال سیستم‌های حفاظتی و امنیتی که مهاجمان بزرگسال نتوانند به کودکان در اتاق‌های گفتگو^۱ دسترسی داشته باشند که فیلترینگ شیوه‌ی مناسبی برای دشوار کردن دسترسی‌های غیرمجاز و مضر می‌باشد (خانعلی‌پور، ۱۳۹۰: ۱۲۷). یکی از عناوینی که ذیل بحث از افزایش چالش‌های ارتکاب مطرح است کنترل ورودی‌ها است که «کلارک» آن را کنترل و محدود ساختن دستیابی به اهداف می‌نامد (بهره‌مند و دیگران، ۱۳۹۳: ۱۵۶). در مورد جرایم سایبری کنترل و پالایش ورودی‌ها به معنای تعیین حداقل سن^۲، برای ورود

^۱ Chat room.

افراد به اتاق‌های گفتگو و چت‌روم‌ها می‌باشد. همچنین از بُعد دیگر که مربوط به بزه‌کاران می‌باشد ورود افراد بزرگسال که سوابق جستجوهای نامتعارف و ممنوع را دارند به اتاق‌های گفتگو میسر نباشد. افزون بر آن، کودکان زیر سن قانونی با اجازه و نظارت مستقیم والدین به فضای سایبری به خصوص چت‌روم‌ها وارد شوند. برای شناسایی این مهاجمین برخی استفاده از شبکه‌های کاوشگر الکترونیک یا پلیس مجازی را پیشنهاد داده‌اند. تشخیص هویت‌های مجازی، سنجش اعتبار امضاها الکترونیکی و کنترل دسترسی به محتوای مجرمانه از ارکان تشکیل این شبکه می‌باشد (خالقی پوستچی، ۱۳۸۸: ۴۶). در این راستا، مصوبه‌ی شورای عالی فضای مجازی در خصوص صیانت از کودکان و نوجوانان در فضای مجازی مصوب ۱۴۰۰ در بند ۴-۶ و ذیل اقدامات کلان و تقسیم کار ملی به ملزم بودن کلیه‌ی سکوها و ارائه‌دهندگان محتوا و خدمات فضای مجازی مرتبط با خردسالان، کودکان و نوجوانان به ارائه‌ی در بستر محیط صیانت شده اشاره دارد.

ب) دشوارسازی دسترسی به آماج: یکی از مواردی که دسترسی به کودکان را آسان می‌کند در دسترس بودن اطلاعات مربوط به حریم خصوصی آنان می‌باشد. عمده‌ی شبکه‌های اینترنتی به محض ورود به سایت، اطلاعات مربوط به کاربران (کوکی‌ها) را جمع‌آوری می‌کنند. در اتحادیه‌ی اروپا و آمریکا قوانین متعددی در حفظ حریم خصوصی کودکان نوشته شده است. کوپا (COPPA)^۱ و سیپا (CIPA)^۲ دو نمونه از بارزترین آن‌ها هستند. همانگونه که بیان شد یکی از راه‌های شروع بحث با کودکان توسط بزه‌کاران صحبت در مورد علایق کودک می‌باشد. یکی از بندهای مهم این گونه قوانین (که امروزه بسیاری از پلتفرم‌ها ملزم به تبعیت از آنها هستند) مخفی بودن شبکه‌های مورد علاقه‌ی کودکان از دید سایرین می‌باشد.

پ) مراقبت و نظارت: در امر مراقبت و نظارت دو عامل خانواده و دولت به موازات یکدیگر از اهمیت برخوردار هستند. ایجاد یک پایگاه نظارتی منسجم برای والدین که مغایر با آزادی‌های مشروع و حریم خصوصی کودکان نباشد می‌تواند کارساز واقع شود.

^۱ Child Online Privacy Protection Act

^۲ Children's Internet Protection Act.

از حیث مطالعه‌ی تطبیقی، برنامه‌ی آموزشی «Thinkuknow» در بریتانیا قابل توجه است که به مسائل اغفال جنسی سایبری می‌پردازد. این برنامه از سوی مرکز «حمایت برخط از کودکان در مقابل بهره‌کشی»^۱ طراحی شده است که رسالت خود را در خصوص طراحی و آموزش برنامه‌های پیشگیرانه از سوی «مرکز ملی جرم»^۲ تعریف نموده است. این برنامه بخشی از برنامه‌ی کاهش آسیب ناشی از خطر بزهکارانی است که در پی استفاده‌ی نابجای اطفال و نوجوانان از فناوری در صدد سوءاستفاده از آنها هستند. بیش از هشت میلیون کودک در این برنامه مشارکت کرده اند و ۷۰,۰۰۰ متخصص برای ارائه‌ی محتوا در این برنامه ثبت نام کرده اند (Whittle, Hamilton-Giachritsis and Collings, 2013: 87). این برنامه با تأمین مالی کمیسیون اروپا و با هدف فراهم نمودن دستیابی به فضای مجازی امن برای اطفال و نوجوانان رده‌ی سنی ۵ تا ۱۶ سال و همچنین آگاهی بخشی به والدین طراحی شده است.

برنامه‌ی فوق بر روی سه گزاره تمرکز دارد: چگونه لذت ببریم؟ چگونه کنترل کنیم؟^۴ و چگونه مشکل را گزارش کنیم؟ تمرکز اصلی این برنامه که از سوی شبکه‌ای از داوطلبان آموزش دیده ارائه می‌شود بر پیشگیری از سوءاستفاده و بهره‌کشی جنسی و اغفال سایبری متمرکز است و در آن متخصصان حرفه‌ای که مستقیماً با کودکان تعامل دارند همچون معلمان، افسران پلیس و... حضور دارند (Davidson, Martellozzo and Lorenz, 2009: 43). نتایج پژوهش «داویدسون»^۵ و همکاران در خصوص این برنامه گویای آن است که یادآوری پیام‌های ایمنی اینترنت با گذشت زمان به مرور تضعیف می‌شود و این امر ضرورت ارسال پیام‌های آموزشی مداوم و مکرر را برجسته می‌کند

^۱ Child Exploitation and Online Protection (CEOP).

^۲ National Crime Agency (NCA).

^۳ how to have fun.

^۴ how to stay in control.

^۵ how to report a problem.

^۶ Davidson.

(Davidson, Martellozzo and Lorenz, 2009: 48). همچنین یافته‌های پژوهش «وایبرا»^۱ و «میچل»^۲ بر این امر تأکید دارند که به جای استفاده از یک برنامه‌ی آنلاین خاص، ضروری است بر مسائل روانی اجتماعی کاربران تمرکز شود. در این صورت به نظر می‌رسد آموزش پیشگیرانه مؤثرتر خواهد بود (Ybarra and Mitchell, 2008: 353).

در این رابطه و پس از ارائه‌ی گزارشی از فعالیت شکارچیان و سوءاستفاده‌کنندگان جنسی از کودکان در شبکه‌ی متا- مالک شبکه‌های اجتماعی اینستاگرام، فیس بوک، واتس آپ و تدرز، سخنگوی این شرکت اظهار داشت: «ما به شدت برای مبارزه با این پدیده در پلتفرم‌های خود کار می‌کنیم. ما بین جولای و سپتامبر سال گذشته میلادی (۲۰۲۳)، بیش از ۱۸ میلیون پیام دارای محتوای استعمار و قاچاق کودکان را حذف کردیم. ما بزرگسالان بالای ۱۹ سال را در ارسال پیام به خردسالانی که آنها را دنبال نمی‌کنند، محدود می‌کنیم و اخیراً موارد سختگیرانه‌تری را در ارسال پیام برای نوجوانان زیر ۱۶ سال (در برخی کشورها زیر ۱۸ سال) اعلام کردیم، به این معنی که آنها پیام‌هایی را از کسی که دنبال نمی‌کنند یا تاکنون به او در ارتباط نبوده‌اند، دریافت نخواهند کرد»^۳.

در این خصوص، مصوبه‌ی شورای عالی فضای مجازی در خصوص صیانت از کودکان و نوجوانان در فضای مجازی مصوب ۱۴۰۰ قابل ذکر است که کلیه‌ی سکوها و ارائه‌دهندگان محتوا و خدمات فضای مجازی را به نظارت، صیانت از داده‌ها، رده‌بندی و تفکیک محتوا و خدمات ویژه‌ی هر رده‌ی سنی از خدمات عمومی و در معرض دید قرار ندادن تبلیغات، محتوا و خدمات مضر به این سنین و نیز جلوگیری از افشاء یا بهره‌برداری غیرمجاز از اطلاعات آنها ملزم نموده است.

نتیجه

^۱ Ybarra.

^۲ Mitchell.

^۳ <https://www.isna.ir/news/1402111612035> -کودکان- شبکه‌های-اجتماعی-شکارگاه-

ماده‌ی ۳۴ کنوانسیون حقوق کودک کشورهای عضو را ملزم به رعایت اصل مهم عدم استعمار جنسی و هرگونه آزار جنسی می‌کند. در این خصوص برخی از کشورها تدابیر و اقداماتی را به منظور پیشگیری و واکنش کیفری در برابر بزه‌دیدگی اطفال و نوجوانان به ویژه در فضای مجازی طراحی و پیش‌بینی کرده‌اند. قانون حمایت از اطفال و نوجوانان ۱۳۹۹ نیز به تبعیت از اسناد بین‌المللی و در راستای حمایت از کودکان در برابر آزار یا سوءاستفاده جنسی در ماده‌ی ۱۰، این رفتار را جرم‌انگاری کرده است. بند ۹ ماده‌ی ۱۰ به طور خاص پدیده‌ی اغفال جنسی سایبری را این‌گونه مورد توجه قرار داده است: «برقراری ارتباط با طفل و نوجوان به منظور هرگونه آزار جنسی یا ارتباط جنسی نامشروع» که مستوجب یکی از مجازات‌های درجه‌ی ۶ قانون مجازات اسلامی است.

علت‌شناسی و پیشگیری مکمل یکدیگر هستند لذا در جهت دستیابی به نتیجه ملموس و عینی تلاش شد تا علل کلان و خرد بروز جرم اغفال جنسی سایبری مورد بررسی قرار گیرد و متناسب با آن تدابیر پیشگیرانه اعم از اجتماعی و وضعی پیشنهاد شود. نظریات فعالیت روزمره و سبک زندگی که تبیین‌کننده‌ی چگونگی بزه‌دهیده واقع شدن اطفال و نوجوانان در فضای سایبر می‌شوند مورد بحث قرار گرفت. در مقابل و از منظر بزهکاری، نظریات انتخاب عقلانی، اختلال شخصیت و جابجایی مکانی تبیین‌کننده‌ی ارتکاب این جرم علیه اطفال و نوجوانان هستند. در سطح خرد نیز کنجکاوی اطفال و نوجوانان نسبت به موضوعات جنسی از چالش‌هایی است که راه را برای ورود بزهکاران به حریم خصوصی آن‌ها فراهم می‌کند. همچنین نظریه‌ی شتاب‌دهندگی و همجواری با تمرکز بر نقش بزه‌دهیده به صورت فعال یا منفعل در بروز جرم فریب سایبری تلاش می‌کند نوجوانان را از قرار گرفتن در موقعیت‌های پُرخطر بر حذر دارد.

یافته‌های حاصل از جرم‌شناسی نظری مادامی که در عرصه‌ی عمل مورد آزمون قرار نگیرند واجد ارزش نیستند؛ بر این اساس جرم‌شناسی کاربردی با هدف اعمال نظریات در عمل تلاش دارد تا از وقوع جرم جلوگیری کند. بر این اساس و به منظور مقابله با این رفتار اقدامات پیشگیری وضعی و پیشگیری اجتماعی می‌توانند مؤثر باشند. در این میان، تعیین حداقل سن برای ورود کودکان به فضای مجازی، عرضه‌ی سیم‌کارت‌های مخصوص

کودکان و نوجوانان، ایجاد سازکار و پایگاه نظارتی برای والدین، تعیین اصول راهنمای نظارت والدین، اعمال فیلترینگ، منع پایگاه‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات اینترنتی از جمع‌آوری اطلاعات حریم خصوصی کودکان به عنوان تدابیر پیشگیرانه‌ی موقعیت‌مدار یا وضعی می‌تواند مؤثر واقع شود. افزون بر آن به منظور پیشگیری اجتماعی از وقوع این جرم ایجاد برنامه‌های آموزشی مناسب برای کودکان و خانواده‌ها، الزام به آموزش سواد رسانه و نحوه‌ی استفاده از شبکه‌های ارتباطی و فضای مجازی در مدارس و خانواده‌ها، آگاه‌سازی و توانمندسازی اولیاء و مربیان و همچنین رده‌بندی کلیه‌ی محتوا و خدمات متناسب با سن و جنسیت و ارتقای سواد فضای مجازی و مهارت‌افزایی خردسالان، کودکان و نوجوانان برای استفاده کارآمد و هدفمند از فضای مجازی می‌تواند مؤثر باشد.

تعارض منافع

تعارض منافع وجود ندارد.

ORCID

Morteza Arefi

<https://orcid.org/0000-0002-8289-177X>

Alireza Ghaderi

<http://orcid.org/0009-0007-7532-0462>

منابع

الف. فارسی

- ابراهیمی، شهرام. (۱۴۰۳). جرم‌شناسی پیشگیری، جلد اول، چاپ چهارم، تهران، نشر میزان.
- ابوذری، مهرانوش. (۱۳۹۵). جرم‌شناسی جرایم سایبری، چاپ اول، تهران، نشر میزان.
- بابایی، محمد علی؛ نجیبیان، علی. (۱۳۹۰). «چالش‌های پیشگیری وضعی از جرم»، مجله‌ی حقوقی د/دگستری، سال ۷۵، شماره‌ی ۷۵، دوره‌ی ۱۱، شماره‌ی ۷. [doi: 10.22106/ijl.2011.11079](https://doi.org/10.22106/ijl.2011.11079)
- پاک‌نهاد، امیر. (۱۴۰۲). اصول جرم‌شناسی، جلد اول، چاپ دوم، تهران، نشر میزان.

- جلالی فراهانی، امیرحسین. (۱۳۸۹). *درآمدی بر آئین دادرسی کیفری سایبری*، چاپ اول، تهران، انتشارات خرسندی.
- جندلی، منون. (۱۴۰۱). *درآمدی بر پیشگیری از بزهکاری*، ترجمه‌ی شهرام ابراهیمی، چاپ سوم، تهران، نشر میزان.
- جایشانکار، کی. (۱۳۹۴). *جرم شناسی فضای مجازی کشف جرایم اینترنتی و رفتار مجرمانه*، مجموعه مقالات، ترجمه‌ی حمیدرضا ملک محمدی، چاپ اول، تهران، نشر میزان.
- خالقی پوستچی، علی. (۱۳۸۸). «پیشگیری از جرایم سایبری با بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات»، *مقاله‌های همایش ملی علمی کاربردی پیشگیری از جرم*، چاپ اول، تهران، نشر میزان.
- خانعلی پور واجارگاه، سکینه. (۱۳۹۰). *پیشگیری فنی از جرم*، چاپ اول، تهران، نشر میزان.
- خلیل پورچالکیاسری، سید عباس. (۱۳۹۹). «سیاست تقنینی کیفری ایران در قبال تأمین امنیت کودکان در فضای مجازی»، *فصلنامه‌ی حقوق کودک*، سال ۲، شماره‌ی ۵.
- ذاکری هامانه، راضیه. (۱۳۹۸). «مطالعه‌ی احساس امنیت ایرانیان در فضای مجازی»، رساله‌ی دکتری جامعه‌شناسی، دانشگاه الزهرا.
- ذکایی، محمدسعید. (۱۳۸۷). *تحول الگوهای سبک زندگی جوانان در ایران*، مجموعه مقالات زیر نظر سیدرضا صالح امیری، چاپ اول، تهران، پژوهش‌های فرهنگی و اجتماعی.
- زررخ، احسان. (۱۳۸۹). «جرم‌شناسی فضای مجازی»، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی حقوق جزا و جرم‌شناسی، مؤسسه‌ی آموزش عالی اشرفی اصفهانی.
- سادوک، بنجامین جیمز؛ ویرجینیا الکوت سادوک، پدرو روئیز. (۱۳۹۵). *خلاصه‌ی روانپزشکی کایلان و سادوک علوم رفتاری روانپزشک بالینی*، ترجمه‌ی فرزین رضایی و دیگران، جلد اول، تهران، انتشارات ارجمند.
- سلیمی، احسان. (۱۳۹۷). «آسیب‌شناسی پیشگیری از جرایم سایبری در ایران»، رساله‌ی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده‌ی حقوق دانشگاه قم.
- عارفی، مرتضی. (۱۴۰۲). *شرح جامع قانون حمایت از اطفال و نوجوانان*، چاپ اول، تهران، شرکت سهامی انتشار.
- عوضیان دره، ماندانا. (۱۴۰۱). «پیشگیری وضعی از جرایم سایبری در بوت‌ه آسیب‌شناسی حاکم بر آن»، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید اشرفی اصفهانی.

- فرانک پی ویلیامز؛ ماری لین دی، مک شین. (۱۳۸۹). *نظریه‌های جرم‌شناسی*، ترجمه‌ی حمیدرضا ملک محمدی، چاپ دوم، تهران، نشر میزان.
- فرهادی آلاشتی، زهرا. (۱۳۹۵). *پیشگیری وضعی از جرایم سایبری راهکارها و چالش‌ها*، چاپ اول، تهران، نشر میزان.
- فرضی‌پور، حسین، رایجیان اصلی، مهرداد، دارابی، شهرداد. (۱۴۰۰). «بزه‌دیدی جنسی در پرتو نظریه‌ی شتاب‌دهندگی بزه‌دیده با نمونه‌پژوهی برخی از پرونده‌های جرایم جنسی»، *پژوهش‌های حقوقی*، دوره‌ی ۲۰، شماره‌ی ۴۶. doi: 10.48300/JLR.2021.132614
- قاسم‌تبار، امیر؛ قاسم‌تبار، عبدالله؛ سهرابی، عاطفه. (۱۴۰۰). «زورگویی سایبری: تعریف، تاریخچه و گونه‌شناسی»، *فصلنامه‌ی جامعه، فرهنگ و رسانه*، دوره‌ی ۱۰، شماره‌ی ۴۱. doi: 20.1001.1.38552322.1400.10.41.16.1
- قدرتی، صادق. (۱۳۹۸). «حمایت کیفری از صغار با تأکید بر جرایم جنسی در فضای مجازی»، *پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی*، دانشگاه مازندران.
- قناد، فاطمه؛ اسلامیان کوپانی، سجاد. (۱۳۹۲). «شرح فضای کلی حاکم بر وب تاریک از فعالیت مردم تا حضور دولت‌ها»، *ششمین کنفرانس بین‌المللی وب‌پژوهی*.
- قماش، سعید؛ عارفی، مرتضی. (۱۳۹۶). «موانع سیاسی و اقتصادی پیشگیری اجتماعی از جرم»، *آموزه‌های حقوق کیفری*، دوره‌ی ۱۴، شماره‌ی ۱۳.
- کاوندی، سحر؛ جاهد، محسن؛ ارشدی بیدلی، محمد حسین. (۱۳۹۳). «مشکل محاسبه در فایده‌گرایی، نقد و بررسی نظریه‌ی جی. جی. اسمارت»، *پژوهش‌های فلسفی*، سال ۸، شماره‌ی ۱۴.
- کرامتی معز، هادی. (۱۳۹۹). *بزه‌دیده‌شناسی کودکان در شبکه‌های مجازی*، چاپ اول، تهران، نشر دادگستر.
- کوره‌پز، حسین؛ میرخلیلی، سیدمحمود؛ توجهی، عبدالعلی؛ بهره‌مند، حمید. (۱۳۹۳). «نیمرخ جرم‌شناختی بزهکاران سایبری»، *پژوهش‌های حقوق کیفری*، سال سوم، شماره‌ی ۹.
- گسن، ریموند. (۱۳۷۶). «روابط میان پیشگیری وضعی و کنترل بزهکاری»، ترجمه‌ی علی‌حسین نجفی ابرندآبادی، *فصلنامه‌ی تحقیقات حقوقی*، شماره‌ی ۱۹.
- محسنی، فرید. (۱۴۰۰). *جرم‌شناسی*، چاپ سوم، تهران، انتشارات دانشگاه امام صادق.
- مهدوی‌فر، مرتضی. (۱۴۰۰). «علل اصلی و عوامل ایجاد نظریه‌ی سبک زندگی در مطالعات کیفری و جرم‌شناختی»، *رهیافت‌های نوین در مطالعات اسلامی*، دوره‌ی ۳، شماره‌ی ۶.

- محمد نسل، غلامرضا. (۱۳۸۶). «اصول و مبانی نظریه‌ی فرصت جرم»، فصلنامه‌ی حقوق مجله‌ی دانشکده‌ی حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، دوره‌ی ۳۷، شماره‌ی ۳. -
[doi:20.1001.1.25885618.1386.37.3.8.2](https://doi.org/10.1001.1.25885618.1386.37.3.8.2)
- معظمی، شهلا. (۱۳۹۵). *بزهکاری کودکان و نوجوانان*، چاپ دوازدهم، تهران، نشر دادگستر.
- میرخلیلی، سید محمود. (۱۴۰۰). *جرم‌شناسی*، چاپ سوم، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۸۲). «تقریرات درس جرم‌شناسی» به کوشش شهرام ابراهیمی، دانشگاه شهید بهشتی.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۹۵). *دیبچه در جرم‌شناسی ژرژ پیکا*، چاپ چهارم، تهران، نشر میزان.
- نیازپور، امیرحسن. (۱۳۸۲). «پیشگیری از بزهکاری در قانون اساسی و لایحه‌ی پیشگیری از وقوع جرم»، مجله‌ی حقوقی دادگستری، شماره‌ی ۴۵.
- <https://www.asriran.com/fa/news/651601/> اخاذی-پسر-جوان-از-دختر-۱۴ساله
- <https://www.mehrnews.com/news/6120080/> ۳۰۰-میلیون-کودک-بزه دیده -
- سوءاستفاده-جنسی-آنلاین-شدند
- <https://www.mehrnews.com/news/5809934/> شیاد-سایبری-اغفال-کننده-دختران-
- در-دام-پلیس-افتاد.

References

- Adibelli, D., & Sumen, A. (2020). The effect of the coronavirus (COVID-19) pandemic on health-related quality of life in children. *Children and Youth Services Review*, 119, Article 105595. [doi:10.1016/j.childyouth.2020.105595](https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105595)
- Ahn, Si Nae (2022). The Potential Impact of COVID-19 on Health-Related Quality of Life in Children and Adolescents: A Systematic Review, Second Edition of Child and Adolescent Well-Being: Perspectives from Research and Clinical Practice). [doi:10.3390/ijerph192214740](https://doi.org/10.3390/ijerph192214740)
- Arnold, Robert and Keane, Carl and Baron, Stephen (2005) Assessing risk of victimization through epidemiological concepts: An alternative analytic strategy applied to routine activities theory, *Canadian Review of Sociology*, 42(3) pp:345_364. [doi:10.1111/j.1755-618X.2005.tb00844.x](https://doi.org/10.1111/j.1755-618X.2005.tb00844.x)

- Davidson, J., Martellozzo, E., & Lorenz, M. (2009). Evaluation of CEOP Thinkuknow internet safety programme and exploration of young people's internet safety knowledge. Centre for Abuse & Trauma Studies. Kingston, UK.
- Elliott, I.A. 2017. A self-regulation model of sexual grooming. *Trauma, Violence & Abuse*, 18(1): 83- 97. [doi:10.1177/1524838015591573](https://doi.org/10.1177/1524838015591573)
- Elliott, M., Browne, K., and Kilcoyne, J. (1995), 'Child Abuse Prevention: What Offenders Tell Us', 19 *Child Abuse and Neglect* 579. [doi:10.1016/0145-2134\(95\)00017-3](https://doi.org/10.1016/0145-2134(95)00017-3).
- Finkelhor, D. (1984). *Child Sexual Abuse: New Theory and Research*. New York: Free Press/London: Collier Macmillan.
- Gillespie, A. (2002). Child protection on the internet challenges for criminal law. *Child and Family Law Quarterly*, 14.
- Howitt, D. 1995. *Pedophiles and sexual offences against children*. Oxford, England: John Wiley and Sons.
- Kopecký, Kamil (2010), *Cyber Grooming- Danger of Cyber Space*, Net University.
- Kennedy, Braga; tita, g. (2002). New approaches to the strategic prevention of gang and group involved violence. In c. R. Huff (ed.) *Gangs in America* (3rd Ed).
- Mitchell, K. J., Ybarra, M., & Finkelhor, D. (2007). The relative importance of online victimization in understanding depression, delinquency, and substance use. *Child Maltreatment*, 12(4), 314–324. [doi:10.1177/1077559507305996](https://doi.org/10.1177/1077559507305996).
- O'Connell, R. (2003). *A Typology of Child Cyber exploitation and Online Grooming Practices*, Cyberspace Research Unit, University of Central Lancashire.

Ost, S. & Mooney, J. 2013. Group localised grooming: What is it and what challenges does it pose for society and law? *Child and Family Law Quarterly*, 25(4): 425-450.

United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF] (2020). COVID-19 and its implications for protecting children online. UNICEF. <https://www.unicef.org>.

Whittle, H. C., Hamilton-Giachritsis, C., Beech, A., & Collings, G. (2013). A Review of young people's vulnerabilities to online grooming, *Aggression and Violent Behavior*, 18, 62-70. [doi:10.1016/j.avb.2012.11.008](https://doi.org/10.1016/j.avb.2012.11.008)

Williams, M.L. & Hudson, K.J. 2013. Public perceptions of internet, familial and localised sexual grooming: Predicting perceived prevalence and safety. *Journal of Sexual Aggression*, 19(2): 218-235. [doi:10.1080/13552600.2012.705341](https://doi.org/10.1080/13552600.2012.705341)

Ybarra, M. L., & Mitchell, K. J. (2008). How risky are social networking sites? A comparison of places online where youth sexual solicitation and harassment occurs. *Pediatrics*, 121, 350-357. [doi:10.1542/peds.2007-0693](https://doi.org/10.1542/peds.2007-0693).

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/grooming>.

<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/grooming>

<https://www.ldoceonline.com/dictionary/grooming>

<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/grooming>.

In Persia

Abouzari, Mehrnoosh; Abouzari, Mehrnoosh. *Criminology of Cybercrimes*, First Edition, (Tehran: Mizan Publishing, 2016).

Arefi, Morteza; Arefi, Morteza, *Comprehensive explanation of the law on the protection of children and adolescents*, first edition, (Tehran: Publishing enteshar Company, 2023).

Awazian Dareh, Mandana; Awazian Dareh, «Prevention of cybercrimes in the context of its prevailing pathology», Master's thesis, Isfahan: Shahid Ashrafi University of Isfahani, (2022).

Babaei, MohammadAli; Najibian, Ali; Najibian, Babaei, «Challenges of Situational Crime Prevention», Justice Legal Magazine, Year 75, No. 75, (2011). [doi: 10.22106/jlj.2011.11079](https://doi.org/10.22106/jlj.2011.11079)

Bahreman, Hamid; Korehpaz, Hossein; Salimi, Ehsan, Bahreman, Korehpaz, Salimi, «Situational Strategies for Preventing Cybercrimes», Criminal Law Studies, Volume 11, Number 7, (2014).

Ebrahimi, Shahram; Ebrahimi, Shahram, Preventive Criminology, Volume 1, Fourth Edition, (Tehran: Mizan Publishing, 2021).

Farhadi Alashti, Zahra; Farhadi Alashti, Zahra, Situational Prevention of Cybercrimes: Solutions and Challenges, First Edition, (Tehran: Mizan Publishing, 2016).

Farzipour, Hossein; RajjiaAsli, Mehrdad; Darabi, Shahrddad; Farzipour, RajjiaAsli, Darabi, «Sexual victimization in light of the theory of victim acceleration with a case study of some sexual crime cases», Legal Research, Volume 20, Number 46, (2021). [doi:10.48300/JLR.2021.132614](https://doi.org/10.48300/JLR.2021.132614)

Frank P, Williams; Mary Lynn, D, McShane, Frank P, Williams, Mary Lynn, D, McShane, Criminological Theories, translated by Hamidreza Malek Mohammadi, second edition, (Tehran: Mizan Publishing, 2010).

Gassin, Raymond; Gassin, «Relationships between situational prevention and crime control», translated by Ali Hossein Najafi Abrandabadi, Legal Research Quarterly, No. 19, (1997).

Ghanad, Fatima; Islamian-Kopani, Sajad; Ghanad, Islamian-Kopani, «Description of the general atmosphere governing the dark web from people's activities to the presence of governments», Sixth International Conference on Web Studies, (2013).

GhasemTabar, Amir; GhasemTabar, Abdullah; Sohrabi, Atefeh; GhasemTabar, GhasemTabar, Sohrabi, «Cyberbullying: Definition, History and Typology», Quarterly Journal of Society, Culture and Media, Volume 10, Number 41.(2021). [doi:20.1001.1.38552322.1400.10.41.16.1](https://doi.org/10.1001.1.38552322.1400.10.41.16.1)

Ghodrati, Sadegh; Ghodrati, «Criminal protection of minors with emphasis on sexual crimes in cyberspace», Master's thesis in Criminal Law and Criminology, Mazandaran: University of Mazandaran, (2019).

Jaishankar, K; Jaishankar, K, Cybercrime: Detection of Internet Crimes and Criminal Behavior, Collection of Articles, translated by Hamidreza MalekMohammadi, First Edition, (Tehran: Mizan Publishing, 2015).

JalaliFarahani, AmirHossein; JalaliFarahani, AmirHossein, An Introduction to Cyber Criminal Procedure, First Edition, (Tehran: Khorsandi Publications,2009).

Jendly, Manon; Jendly, Manon, An Introduction to Crime Prevention, translated by Shahram Ebrahimi, third edition, (Tehran: Mizan Publishing ,2022).

Kavandi, Sahar; Jahed, Mohsen; ArshadiBidali, Mohammad Hossein; Kavandi, Jahed, ArshadiBidali, «The Problem of Calculation in Utilitarianism: A Critique and Review of J.G. Smart's Theory», Philosophical Research, Year 8, Number 14, (2014).

Keramati Moez, Hadi; Keramati Moez, Hadi, Child victimization in virtual networks, first edition, (Tehran: Dadgostar Publishing,2020).

KhaleghiPoostchi, Ali; KhaleghiPoostchi, «Prevention of cybercrimes by using information and communication technology», Articles of the National Conference on Applied Science and Crime Prevention, First Edition, (Tehran: Mizan Publishing, 2009).

KhalilPour chalkiasari, SeyedAbbas; KhalilPour chalkiasari, «Iran's Criminal Legislative Policy Regarding Ensuring the Security of Children in Cyberspace», Child Rights Quarterly, Year 2, No. 5. (2020).

Khanalipour Vajargah, Sakineh; Khanalipour Vajargah, Sakineh, Technical Prevention of Crime, First Edition, (Tehran: Mizan Publishing ,2011).

Korehpaz, Hossein; Mirkhalili, Seyed Mahmoud; tavajohi, AbdolAli; Bahremand, Hamid; Korehpaz, Mirkhalili, tavajohi, Bahremand, «Criminological Profile of Cybercriminals», Criminal Law Research, Year 3, Issue 9, (2014).

Mahdavifar, Morteza; Mahdavifar, «Main reasons and factors for the creation of lifestyle theory in criminal and criminological studies», New Approaches in Islamic Studies, Volume 3, Number 6, (2021).

MirKhalili, Seyyed Mahmoud; MirKhalili, Seyyed Mahmoud, Criminology, third edition, (Qom: Seminary and University Research Center,2021).

Moazami, Shahla; Moazami, Shahla, Child and Adolescent Delinquency, 12th edition, (Tehran: Dadgostar Publishing ,2016).

MohammadNasl, Gholamreza; MohammadNasl, «Principles and Foundations of Crime Opportunity Theory», Law Quarterly Journal of the Faculty of Law and Political Science, University of Tehran, Volume 37, Number 3, (2007). [doi: 20.1001.1.25885618.1386.37.3.8.2](https://doi.org/10.1001.1.25885618.1386.37.3.8.2)

Mohseni, Farid; Mohseni, Farid, Criminology, third edition, (Tehran: Imam Sadegh University Press,2021).

Najafi Abrandabadi, Ali Hossein; Najafi Abrandabadi, Ali Hossein, Criminology Lectures, by Shahram Ebrahimi, (Shahid Beheshti University,2003).

Najafi Abrandabadi, Ali Hossein; Najafi Abrandabadi, Ali Hossein, Introduction to Georges Picard's Criminology, 4th edition, (Tehran: Mizan Publishing House,2016).

Niazpour, Amir Hassan; Niazpour, « Prevention of delinquency in the Constitution and the Crime Prevention Bill», Justice Legal Journal, No. 45, (2003).

PakNahad, Amir; PakNahad, Amir, Principles of Criminology, Volume 1, Second Edition,) Tehran: Mizan Publishing ,2023).

Qamshi, Saeed; Arefi, Morteza; Qamshi, Arefi, « Political and Economic Obstacles to Social Prevention of Crime», Criminal Law Teachings, Volume 14, Number 13, (2017).

Sadock, Benjamin James; Virginia Alcott Sadock, Pedro Ruiz, Sadock, Benjamin James, Virginia Alcott Sadock, Pedro Ruiz, Kaylan and Sadock's Psychiatry Compendium: Behavioral Sciences for the Clinical Psychiatrist, translated by Farzin Rezaei and others, Volume 1, (Tehran: Arjmand Publications, 2016).

Salimi, Ehsan; Salimi, «Pathology of Cybercrime Prevention in Iran», PhD thesis in Criminal Law and Criminology, Qom: Faculty of Law, University of Qom, (2018).

Zakai, MohammadSaeed; Zakai, MohammadSaeed, The Evolution of Youth Lifestyle Patterns in Iran, Collection of Articles under the Supervision of Seyyed Reza Saleh Amiri, First Edition, (Tehran: Cultural and Social Research,2008).

Zakeri Hamaneh, Razieh; ZakeriHamaneh, «Study of Iranians' Sense of Security in Cyberspace», PhD Thesis in Sociology, Tehran: Al-Zahra University,(2019).

Zarrakh, Ehsan; Zarrakh, «Cyberspace Criminology», Master's thesis in Criminal Law and Criminology, Isfahan: Ashrafi Isfahani Institute of Higher Education, (2009).

استناد به این مقاله: عارفی، مرتضی و قادری، علیرضا . (۱۴۰۴). اغفال جنسی سایبری: از علت شناسی تا پیشگیری. پژوهش حقوق کیفری، ۱۳ (۴۹)، ۳۷-۷۸.

Doi: 10.22054/jclr.2025.82331.2704

Criminal Law Research is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.